

Administratieve entiteit JABBEKE

Arrondissement BRUGGE

Gemeente ZERKEGEM

Parochiekerk SINT-VEDASTUS

KERK

Het koor en oostelijk gedeelte stammen nog uit de XIIIe e., maar voor het overige dateert het gebouw uit 1871.

=====

ORGEL

Auteur & bouwjaar huidig instrument : (naamplaatje)

"F^A B. Pels & Zoon

Kerkorgels

Opus 382 Lier Anno 1956"

INSTRUMENTDispositie

<u>P</u>	<u>I</u>	<u>II</u>
Subbas 16	Prestant 8	Salicionaal 8
Gedekt 8	Bourdon 8	Roerfluit 8
P + I	Octaaf 4	Open fluit 4
P + II	Mixtuur 3-4 st	Spitskwint 2 ² / ₃
	I + II	Flageolet 2
	I + II 16'	Echo Trompet 8
	I + II 4'	II + II 16'
		II + II 4'
		Tremolo

- druktoetsen onder manuaal :

A.P. - O // P - MF - F - FF - O - V.C.

- 1 vrije combinatie.

manuaalomvang : C - g'''

pedaalomvang : C - f'

Overige gegevens

- instrument integraal nieuw.
  - electro-pneumatische tractuur.
  - vrijstaande speeltafel; registertuimelaars.
  - orgel opgesteld in twee delen op het doksaal, aan weerszijden van het raam.
-

HUIDIGE TOESTAND

- normaal.

datum prospectie : mei 1983.

In bijlage :

ARCHIVALIA aangaande het voormalige orgel.

Zerkegem, Sint-Vedastus.

ARCHIVALIA aangaande het voormalige orgel.

A. Sedert 1826, toen er voor het eerst een orgel in de kerk geplaatst werd, wordt het kostersambt waargenomen door de familie Van Poucke.

De huidige koster-organist, dhr. G. van Poucke, deelde ons volgende gegevens mee over het vorig orgel :

+ Naar notities van 1937 :

- orgel bevindt zich op het doksaal, sedert ca. 105 jaar;
het betreft een occasie-orgel dat volgens mondelinge overlevering uit Ingooigem afkomstig is; de overplaatsing is mogelijks het werk van Hooghuys.

- beschrijving :

- 1 klavier, geen pedaal.

- dispositie   Trompette basse
   supérieure

Bourdon

Flûte

Praestant

Cornette

Doublette

- op elk van de twee torens staat een engelenbeeldje.

+ Naar herinnering van G. van Poucke :

- er was geen elektrische ventilator aan het orgel.

- het oud orgel werd door orgelbouwer Pels meegenomen in 1956;
het zou achteraf in een protestantse kerk beland zijn.

+ Dhr. G. van Poucke bezorgde ons een gedachtenisprentje, gedrukt in 1976 n.a.v. het 150-jarig kosters-jubileum van de familie Van Poucke te Zerkegem;

op dit prentje komt een afbeelding voor van het oud orgel;
we nemen dit prentje hier over (zie afbeelding).

B. Uit het kerkarchief, bewaard op de pastorijs, noteerden we volgende gegevens :

1. "Fundationes in ecclesia de Zerkeghem"

blz. 313 :

Betaald ter rekening op den orgel aan F.J. Desmet orgelmaker.

64 fr 28 (Kerkrekening van 1827):

en aan Ph. Gossaert pastor over het restant van den orgel:

40 fr (Kerkrekening van 1828).

In hetzelfde boek :

vermelding bouw nieuw doksaal, 1875.

2. "Register der besluytingen van den Kerk-Raed / (1861-1891)"

N°6 Zitting 5 April 1863,

.....

2. *den orgel te doen erstellen voor welke Erstellung
er 300 fr. gestemd zijn,*

3. "Beraadslagingen van de Kerkraad der Parochie van Zerkegem /

april 1892 - oktober 1947"

Vergadering van 5 oktober 1938.

Waren aanwezig al de leden. De begroting voor 1939 wordt goedgekeurd.

Er wordt beslist het orgel te doen herstellen met de minste onkosten.

*M. Loncke van Eessen zou het werk doen voor 2120 frs. - en hem in goeden
Staat brengen.*

4. "Liber Memorialis et Annotationes utiles / 1909 mense julii /

Zerkeghem"

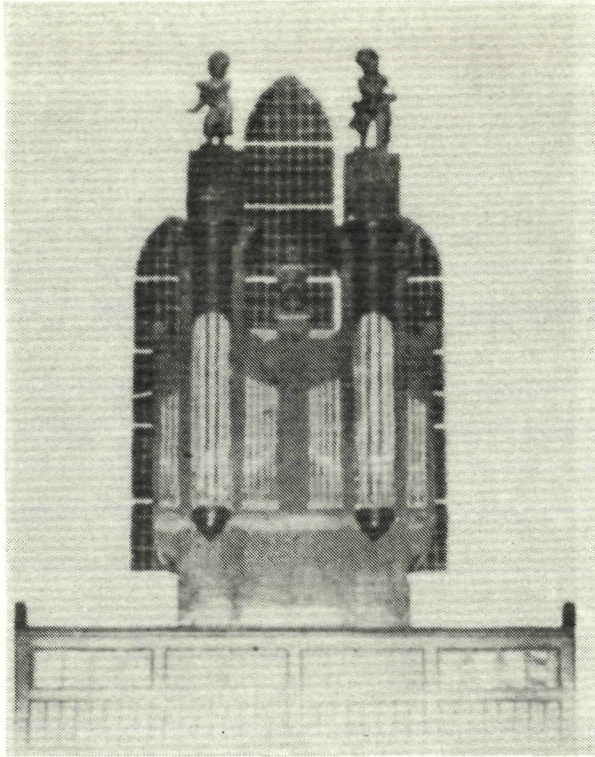
1911 Juli. Frederik Loncke gevraagd om den orgel te herstellen.

Een nieuw klavier en den blaasbalg verbeterd. De onkosten

beliepen tot de som van 105 fr. Volgens dien kenner is den

orgel van goede hoedanigheid.

1826-1976

Dankbare herinnering
aan het
150-jarig Kustersambt
van de
Familie VAN POUCKE
te Zerkegem.

---

16 mei 1976

JOSEPHUS VAN POUCKE
1826 - 1862

LODEWIJK VAN POUCKE
1862 - 1922

LOUIS VAN POUCKE
1922 - 1953

GUIDO VAN POUCKE
1953 - 1976

ZERKEGEM,
SINT-VEDASTUS Gedachtenisprentje, met afbeelding van het oud orgel

Administratieve entiteit KNOKKE-HEIST

Arrondissement BRUGGE

Gemeente HEIST-AAN-ZEE

Parochiekerk SINT-ANTONIUS ABT

KERK

De huidige kerk, in 1872-75 opgetrokken in neogotische stijl, vervangt een voormalig gebouw in gotische stijl; een opmerkelijk deel van de inboedel van de oude kerk is behouden.

De parochie werd veelal - nog tot in de 17de e.- 'Coudekerke' genoemd.

=====

ORGEL

Auteur instrument : Jos. Loncke & Zn. / Esen.

Bouwjaar : 1967.

Een kleine hoeveelheid pijpwerk van het vorig orgel (Fr. Loncke, 1911) is in het orgel verwerkt, doch in sterk gewijzigde vorm. Van het orgel dat door Ch.L. van Houtte in 1850 gebouwd werd, is thans niets meer overgebleven.

INSTRUMENTDispositiePed.

Prestantbas 16

Subbas 16

Fluit 8

Koraalbas 4

Oktaaf 2

Fagot 16

Voetwerk + I

Voetwerk + II

I

Praestant 8

Holpijp 8

Oktaaf 4

Fluit 4

Nazaard 2 ²/₃

Oktaaf 2

Vulwerk 4 r

Trompet 8

I + II

II

Gedekt 8

Praestant 4

Roerfluit 4

Oktaaf 2

Kleine kwint 1 ¹/₃Terts 1 ³/₅

Cimbel 3 r

Kromhoorn 8

- afstellers : Fagot 16, Trompet 8, Kromhoorn 8.

- druktoetsen : P - MF - F - Tutti / af / Reg. - Vr.Reg.

- tremulant

- voetbediend : V + I, V + II, I + II, Gen. Tutti,
Zweltrede, deelbare comb. Voetw, I, II.

manuaalomvang : C - g'''

pedaalomvang : C - f'

Overige gegevens

- vrijstaande speeltafel, zijdelings vóór het orgel.
- electro-pneumatische tractuur.
- er is een zekere hoeveelheid ouder pijpwerk (waarschijnlijk Fr. Loncke) verwerkt, doch dermate vernieuwd (nieuwe kernen enz.) dat het als nieuw te beschouwen is;
nummers en letters op het oudere pijpwerk zijn in inkt, het nieuwe pijpwerk heeft ingeslagen nummeringen.
- in het orgel van Fr. Loncke (1911) was nog pijpwerk van Van Houtte verwerkt geworden (mededeling G. Loncke / Overmere).
- orgelkast op het doksaal, in een vlakke en simpele vormgeving.

HUIDIGE TOESTAND

- normaal.

datum prospectie : febr. 1983.

In bijlage : BIBLIOGRAFIE .

Heist, St-Antoniuserkerk.

BIBLIOGRAFIE

1. E.G.J. Gregoir : "Historique de la facture et des facteurs d'orgues", Antwerpen 1865;
 blz. 188-189 : "VAN HOUTTE-VANDEN POEL (Charles Louis), à Waereghem ...
Nous faisons suivre la nomenclature des orgues placées par ce facteur : ...
 25° 1850, Heyst (Bruges), de 12 reg. et péd. accr.; "
2. J. Loncke : "Geschiedenis van een Orgelbouwer", deel III, in
 'De Schalmei', I°jg., nr. 5, blz. 23-24;
 op de lijst "Orgels van Frederik Loncke"
 - "Heyst a/zee, 14 sp., 2 klav., afz.ped., sleepl., mek. (1911)"
3. Gh. Potvlieghe : "Orgelbouwer Ch.L. van Houtte", in 'De Praest-
 tant', XV°jg., 1966, blz. 29-31.
 Op de lijst van werken
 "1850 Heist (aan zee), 12 reg. en aangeh.ped.
 Het huidige pijpwerk is van Frederik Loncke."
4. 'De Praestant', XVI°jg., 1967, blz. 45 onder de rubriek
 "Orgelinhuldigingen".
 - Heist, 2 april 1967
 Orgelbouwer : fa. Jos. Loncke & Zn, Diksmuide.
 Systeem : electrisch met sleepladen.
 Gastorganist : J. Maertens.
 Dispositie : .....

Administratieve entiteit KNOKE-HEIST

Arrondissement BRUGGE

Gemeente KNOKE-AAN-ZEE

Parochiekerk HEILIG HART

KERK

Bakstenen gebouw in neoromaanse stijl, opgetrokken in 1934-35.

=====

ORGEL
Auteur oorspronkelijk instrument : Joh. Klais / Bonn (BRD).

Bouwjaar : 1935-37.

Wijzigingen : firma J. Loncke & Zn. / Esen, ca. 1968.

Vernieuwing en uitbreiding : Joh. Klais Orgelbau / Bonn (BRD), 1984
(deze uitbreiding geschiedde als opus 1622).-----
INSTRUMENTDispositie

<u>P</u>	<u>I</u>	<u>II</u>	<u>III</u>
Bromstem 32	Gedekt 8	Kwintadeen 16	Holpijp 8
Principaal 16	Kwintadeen 8	Principaal 8	Gemshoorn 8
Subbas 16	Prestant 4	Grote Fluit 8	Unda Maris 8
Zachtbas 16	Koppelfluit 4	Roerfluit 8	Principaal 4
Octaafbas 8	Nazaard 2 ² / ₃	Wilgenpijp 8	Dwarsfluit 4
Gedektbas 8	Principaal 2	Oktaaf 4	Woudfluit 2
Koraalbas 4	Terts 1 ³ / ₅	Blokfluit 4	Sesquialter 2 r
Fluitbas 4	Kleine Kwint 1 ¹ / ₃	Kwint 2 ² / ₃	Cimbel 4 r
Mixtuur 4 r	Fluitje 1	Oktaaf 2	Trompet 8
Bazuin 16	Scherp 2-3 r	Cornet 5 r	Hobo 8
Trompet 8	Kromhoorn 8	Vulstem 4 r	Vox Humana 8
Dulciaan 8	Tremulant	Fagot 16	Schalmei 4
I - P	II - I	Trompet 8	Tremulant
II - P	III - I	Klaroen 4	
III - P		I-II / III-II	
		III-IIdiep oktaaf	
		III-IIhoog oktaaf	

- Aan - Uit (motor)
- Pedaal 1/2 (combinatie)
- kleine trekkertjes - afsluiters tongwerken
  - registratie Ped. 2
- druktoetsen onder klavier :
  - HR - VR1 - VR2 / af / P - MF - F - T
- voetbediend :
  - I-P, II-P, III-P / Gen.Cresc. aan /
  - Mix.af - Tongw.af - Tutti //
  - 2 balanstreden : Gen. Cresc. - Zwelkas III //
  - II-I, III-I, I-II, III-II / HR - VR1 - VR2

manuaalomvang : C - g'''

pedaalomvang : C - f'

Pijpwerk

- integraal nieuw (1935); in 1984 werden een 10-tal spelen
bijgevoegd (daardoor soms compacte opstelling).
- veel spotted metaal en verkoperde pijpen.

Windladen en tractuur

- elektrische kegelladen.

Klaviatuur

- vrijstaande speeltafel.
- een volledig nieuwe speeltafel werd geplaatst in 1984.

Orgelkast

- er is geen orgelbuffet : volledig open pijpopstelling
(behalve III, in zwelkassen).
- Hoofdwerk en Zwelwerk gesplitst in twee delen, met daartussen
het Pedaalwerk; Positief in de doksaalbalustrade.

HUIDIGE TOESTAND

- normaal.

datum prospectie : februari 1983 (+ aanvulling juni 1985)

Knokke, H.Hartkerk.

ARCHIVALIA

Uit onze notities vóór de verbouwing van 1984 :

Dispositie

<u>P</u>	<u>I</u>	<u>II</u>	<u>III</u>
Bromstem 32	Gedekt 8	Kwintadeen 16	Grote Fluit 8
Principaalbas 16	Koppelfluit 4	Principaal 8	Gemshoorn 8
Subbas 16	Principaal 2	Roerfluit 8	Unda Maris 8
Zachtbas 16	Kleine Kwint $1\frac{1}{3}$	Wilgenpijp 8	Principaal 4
Oktaafbas 8	Scherp 2-3 st	Oktaaf 4	Dwarsfluit 4
Gedektbas 8	Kromhoorn 8	Blokfluit 4	Woudfluit 2
Koraalbas 4	II - I	Nazaard $2\frac{2}{3}$	Sesquialter 2 st
Fluitbas 4	III - I	Oktaafke 2	Cimbel 4 st
Mixtuur 4 st		Vulstem 4 st	Hobo 8
Bazuin 16		Trompet 8	Schalmei 4
Dulciaan 8		Klaroen 4	
I - P		I - II	
II - P		III - II	
III - P		Diepe oktaaf III-II	
		Hoge oktaaf III-II	

- druktoetsen Pedaal I / Pedaal II

- kleine trekkertjes :

- afsluiters Bazuin 16
 Dulciaan 8
 Kromhoorn 8
 Trompet 8
 Klaroen 4
 Hobo 8
 Schalmei 4
 Diepe oktaaf
 Hoge oktaaf

- Pedaal II Principaalbas 16 I - P
 Subbas 16 II - P
 Zachtbas 16 III - P
 Oktaafbas 8
 Gedektbas 8
 Koraalbas 4
 Fluitbas 4
 Mixtuur 4

- druktoetsen onder klav. : HR - FC1 - FC2 / af / P - F - T

- voetbediend :

II - I	I - P	2 balanstreden :	HR
III - I	II - P	Gen.Cresc.	FC1
I - II	III - P	Zwelkas III	FC2
III - II	Gen.Cresc. af		T

Andere gegevens

- de oude speeltafel droeg als opschrift

"Johannes Klais Bonn

Orgelbaumeister

Gegr.1882 Opus 839"

- naast het Positief (balustrade) staat een apart klaviertje om afzonderlijk enkele spelen van het Positief te bespelen;

registertrekkertjes : Gedekt 8

Koppelfluit 4

Principaal 2

Kwint 1 ¹/3

Scherp 2-3 k

Regaal-Trompet 8 (=Kromhoorn).

Dit begeleidingsklaviertje werd in 1984 verwijderd.

Administratieve entiteit KNOKKE-HEIST

Arrondissement BRUGGE

Gemeente KNOKKE-AAN-ZEE

Parochiekerk ONBEVLEKT HART VAN MARIA & SINT-MARGARETHA

KERK

De voormalige laatgotische St-Margarethakerk (XVIe., in 1852 vergroot) werd tijdens W.O.II zwaar beschadigd; het gebouw werd niet hersteld, doch - op de toren na, die thans nog naast de nieuwe kerk staat - geheel afgebroken. In 1956-59 werd de nieuwe kerk, toegewijd aan het Onbevlekt Hart van Maria, opgetrokken; het gebouw zou een vrije replek zijn van de basiliek St-Paulus-buiten-de-Muren te Rome.

=====

ORGEL

Beknopte historiek van het orgel :

(Er wordt algemeen aangenomen dat het orgel afkomstig is uit de St-Jacobskerk te Brugge.)

1631 : bouw, in de St-Jacobskerk te Brugge, van een nieuw orgel door de Brugse orgelmaker Nicolaas Helewout; werkten verder nog aan het orgel (te Brugge) :

- Louis Medaert, 1639;
- Boudewijn Ledou, 1643;
- Crespin Dubois, 1659;
- Gregorius van Haeck (van Haeghen ?), 1666;
- Jacob Medaert, 1669, verplaatsing van het orgel;
- Jan van Belle, 1680;
- A.J. Berger, 1747;
- Anthone (?) Berger, 1760;
- Louis (?) Berger, 1772;
- Dominicus Berger, 1777;
- familie Van Peteghem, van 1785 tot 1829;
- familie Hooghuys (resp. Simon Gerard en Louis Benoît), vanaf 1830.

In 1869 wordt in de St-Jacobskerk een nieuw orgel gebouwd door

L.B. Hooghuys; het oude orgel verhuist naar de oude St-Margarethakerk te Knokke;
 deze overplaatsing werd hoogstwaarschijnlijk uitgevoerd door de (Brugse) orgelmaker L.B. Hooghuys.

1869 : plaatsing van het orgel te Knokke;

(N.B.: Voorheen moet er reeds een orgel bestaan hebben te Knokke, want de kerkrekeningen spreken in 1852 over onderhoud door Ch.L. van Houtte.)

Werkten verder nog aan het orgel te Knokke :

- J. Deprez / Gent, 1896, onderhoud;
- J. Anneessens / Menen, wijzigingen & plaatsen elektrische ventilator (tussen 1905 en 1948);
- firma Stevens / Duffel, heropbouw (zonder kast) in de nieuwe kerk, 1960.

Volgende gebeurtenis, die ook de pers en de Belgische Justitie in beweging heeft gebracht, heeft zich hierbij afgespeeld.

In 1958 werd de oude St-Margarethakerk afgebroken ten gunste van de bouw van een grotere kerk, in modernere stijl.

Men vond het oude barokke kerkmeubilair niet geschikt om terug een plaats te krijgen in het nieuwe interieur : bijvoorbeeld werden aldus de preekstoel en de communiebank in de kerk van het nabije Oostkerke ondergebracht.

Nadat alleen het orgelinstrument in de nieuwe kerk heropgebouwd was, bleef de orgelkast echter enige jaren opgeslagen in de kelders. In 1965 werd dit meubel via een tussenpersoon uit Knokke doorverkocht aan een Westduitse orgelbouwfirma.

De verantwoordelijken voor deze wederrechtelijke vervreemding zijn door de hogere overheden gekend. Ondanks aandringen van de toenmalige Gouverneur van West-Vlaanderen, ridder P. van Outryve d'Ydewalle, is het Ministerie van Justitie niet tot gerechtelijke vervolging overgegaan.

In 1971 werd het 17de-eeuwse orgelmeubel, dat van onschatbare waarde was voor het Vlaamse kunstpatrimonium, opgesteld in de

kruisbeuk van de Sankt-Peterkirche te Keulen (B.R.D.); in het orgelbuffet (gerestaureerd doch ook gewijzigd) werd door orgelbouwer Willy Peter / Keulen een modern instrument ingepast dat met het oude meubel weinig verband heeft.

INSTRUMENT

Dispositie

(registertrekkers op een horizontale rij boven het klavier)

o	Tremolo
o	Cornet 4 r
o	Prestant 4
o	Gedekt 8
o	Prestant 2
o	Houtfluit 8
o	Flûte douce 4
o	Prestant 8
o	Fourriture 3 rgs
o	(Leeg)
o	Clairon 4 *
o	Trompette 2 sup. *
o	Clarinette 2
o	Bourdon 16

* = twee geblokkeerde registertrekkers

- de Bourdon 16 speelt op het pedaal

manuaalomvang : C - d'''

pedaalomvang : C - d' (aangehangen)

Pijpwerk

+ front :

- thans in open opstelling geplaatst; in reeksen 8+7 / 7 / 7+8; er staat 1 houten sierpijp tussen (Anneessens ?);
- oud pijpwerk (Helewout ?), was in origine in terts-opstelling geplaatst;
- zeer hoog loodgehalte; met behulp van bolusverf gesoldeerd; zijn ooit met tinfoolie bekleed geweest, thans met aluminiumverf beschilderd;
- enkele hebben een weinig overlengte; in de rugzijde zijn er lange gaten uitgesneden.
- allen hebben spitsvormige labia.

+ binnenpijpwerk :

Cornet : laadje van 26 cancellen (cis'-d'''), 4 rangen;

vermoedelijk van Van Peteghem; staat thans omgedraaid
(grootste koor naar achter);

- 8' : duidelijke Van Peteghem-factuur; op de grootste pijp
de inscriptie "*Engels klooster*".

- 4' : Berger ? (zeker geen Van Peteghem, misschien wel
gereviseerd door Van Peteghem); op de grootste staat de
inscriptie "*Cornet Ramschapelle 4 pypen*".

- 2 ²/₃' : gelijkaardige makelij als 4';
gehamerde metaalplaat, weinig bijgeschaafd.

- 2' : id.

Prestant 4 : deels in het front; 16 + 16 pijpen op de windlade;

binnenpijpwerk van zelfde makelij als front (mogelijks van
Helewout); zwaar pijpwerk, dunne kernen, aangescherpte boven-
labia, tamelijk wijde voetopeningen; de bovenlabia zijn een
weinig ingewreven met bolusverf, soldeerwerk iets minder
vaardig dan b.v. dat van Van Peteghem; later zijn stemsleuven
aangebracht en is er onvakkundig soldeerwerk aan verricht;
enkele van de kleinste pijpen zijn van recentere datum.

Bourdon 8 : van C tot es° houten gedekten, van Hooghuys (of mins-
tens grondig vernieuwd door Hooghuys);

verder 6 gedekten met hoeden; oud pijpwerk, 17de-eeuwse
inscripties (dus mogelijks Helewout);

verder 7 + 7 metalen pijpen gebouwd als roerfluit, van één
pijp is het roertje verdwenen, soms werden er opsmeden ver-
laagd; al het metalen pijpwerk is homogeen (wsch. Helewout),
ingecirkelde spitse bovenlabia, korte hoedjes, praktisch kern-
steekloos geïntoneerd, enkele zijn verbouwd (te oordelen naar
de afwijkende soldeernaden).

Doublette 2 : 48 pijpen op de lade; mogelijks van Helewout; 22 + 22,
en 4 pijpen in het midden (zijn van recentere datum).

Houtfluit 8 : het laagste oktaaf ontbreekt; het gaat hem wellicht
om een opgeschoven spel (Nasard ?); vanaf f° op de windlade;
4 houten gedekten zijn achter het front geplaatst, ze zijn

mogelijks van Helewout maar sterk gereviseerd door Hooghuys; metalen pijpwerk eveneens toe te schrijven aan Helewout, 4 gedekten en 13 + 14 roergedekten; ongeveer zelfde mensuur als Bourdon 8.

Flûte douce 4 : in de bas metalen gedekten met verschuifbare hoeden, enkele zijn toevoegsels van Hooghuys; verder 15 + 15 roergedekten, iets enger van mensuur den Bourdon en 'Houten fluit', roerlengte = $1/3 \text{ à } 1/2$ van corpuslengte, $\emptyset$ roer $< 1/3$ van $\emptyset$ corpus; nog 1 roerfluit-pijp staat terzijde; verder 9 open pijpen, wijde fluitmensuur, Van Peteghem-factuur.

Prestant 8 : volledig van Hooghuys, op 11 zinken pijpen na, die van Anneessens zijn; het is niet meer uit te maken welk spel hier voorheen stond.

Furniture 3 rgs : bevat nog heel wat Helewout-pijpwerk en ook een gedeelte van Van Peteghem; zeer eng gemensureerd; breed gelabieerd; enkele zijn stom gemaakt door de mond in te drukken; deels gestemd met behulp van kleefband (Stevens); huidige samenstelling : 1', $1/3'$, $1/2'$, met repetities op fis° en a'.

Trompet & Clairon : pijpwerk verdwenen; roosterboringen nog zichtbaar.

Clarinetten 2 : is een Kromhoorn 8' diskant; 26 pijpen van Van Peteghem, hoog tingehalte, tinnen schalbekers; de tongen werden in de 19de e. vernieuwd.

Bourdon 16 : is een pneumatisch bediend toevoegsel (voor het pedaal), geplaatst achteraan tegen de muur, door Stevens.

Windlade

- oude lade, mogelijks van Van Peteghem, door Hooghuys gewijzigd (bracht o.m. de geleidingen van de ventielen aan de voorkant).
- thans geschroefde pijpstokken.
- ventielkas binnenin beplakt met blauw papier; geen inscripties.

Tractuur

- + toetstractuur : van Hooghuys; liggend wellenraam in eik, ijzeren armpjes.
- + registertractuur : registerstokken in een horizontale rij boven

het klavier; registerknoppen met ingelegde porceleinen naamplaatjes (wellicht Hooghuys).

Klaviatuur

- ingebouwd aan de zijkant.
- het klavier stamt wellicht uit de 2de helft v.d. 18de e., doch is helemaal gereviseerd door Hooghuys; de bakstukken zijn zeker van Hooghuys.
- naar verluidt was er vroeger een kistpedaal aangehangen, doch dit zou mee verkocht zijn met het orgelbuffet.

Windvoorziening

- magazijnbalg van recente datum.
- in de windkanalen zijn oude stukken verwerkt.

ORGELKAST

- de originele orgelkast is verdwenen (cfr. sup.).
- enkel in de voet zijn gedeelten van de oude stellage bewaard gebleven (b.v. voorstijlen); de overige constructie is uit plaatmateriaal gemaakt, met daarboven het pijpwerk in open opstelling.

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval.

meubel : verdwenen.

onderhoud : zeer beperkt.

datum prospectie : juni 1977.

In bijlage : BIBLIOGRAFIE

Knokke, St-Margarethakerk.

BIBLIOGRAFIE

A. Over her orgel vanaf 1629 (Brugge).

1. A. van Zuylen van Nyevelt : "Le jubé et les orgues de l'église St-Jacques à Bruges", in 'Annales de la Société d'Emulation de Bruges', deel LXXII, 1929, blz. 191-204.
2. R. Deruwe : "(Orgelhistoriek in) De St-Jacobskerk te Brugge", in 'De Schalmey', V^ojg., Gent 1950, blz. 97-102.
(zie blz. 99 en 100)
Zie ook de bibliografische verwijzingen in dit artikel.

B. Over het orgel vanaf 1869 (Knokke).

1. Brochure "Orgels - Werken / uitgevoerd door Jules Anneessens, Menen / 1905-1948" (uitgegeven in eigen beheer door firma Anneessens / Menen);
Knokke staat vermeld op de
lijst "Vernieuwde en herstelde orgels",
lijst "Electrische ventilatoren".
2. R. Dusauchoit : "Halt aan de post-conciliaire uitverkoop", in 'Gazet van Antwerpen', 30/31 mei 1970.
3. L. Devlieghe : "De Zwinstreek", deel 4 in de reeks 'Kunstpatrimonium van West-Vlaanderen', drukk.-uitg. Lannoo, Tielt 1970.
(Knokke, kerk St-Margaretha)
blz. 82 : "Orgelkast, eerste helft 17de eeuw, (zou afkomstig zijn uit de Sint-Jacobskerk te Brugge). Vijdelig met halfrond uitspringend hoger midden-gedeelte, de zijanten door gegroefde Ionische pilasters begrensd. Aan weerszijden van het orgel bevinden zich samengebonden muziekinstrumenten. Op de basis van de kast zijn er pilasters met druivenranken, twee effen cartouches, enz. Deze orgelkast bevindt zich sinds enkele jaren niet meer in de kerk."
+ afb. 168-170 (ACL-opnamen).
4. D. Lannoy : "Van Polderdorp tot Badplaats - Bijdrage tot de geschiedenis van Knokke", 1976;

De auteur citeert sporadisch de kerkrekeningen,

o.m. blz. 225 :

(jaar 1852)

"aan de heer Van Houtte voor 't stellen van de orgel 20,00 fr."

(jaar 1896)

"Orgelmaker Jozef Deprez uit Gent ontving 10 fr. ..."

blz. 234 :

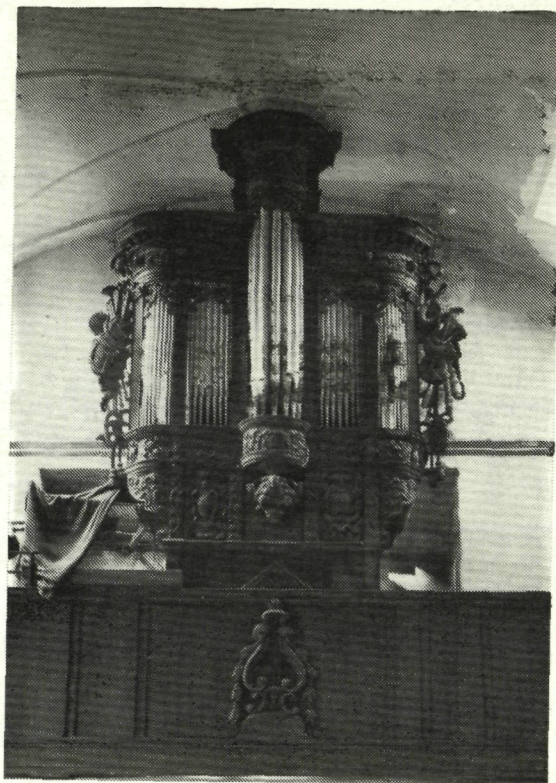
"Het oude barokke orgel bleef in de nieuwe kerk. De communiebank en preekstoel werden naar de kerk van Oostkerke overgebracht".

5. Heinz Firmenich : "St. Peter & St. Cäcilien in Köln", nr. 61 in de reeks 'Rheinische Kunststätten', uitg. Rheinischer Verein für Denkmalpflege und Landschaftsschutz, 3de aangevulde uitgave, Keulen 1976;

blz. 11 : (over de Katholieke parochiekerk St. Peter)

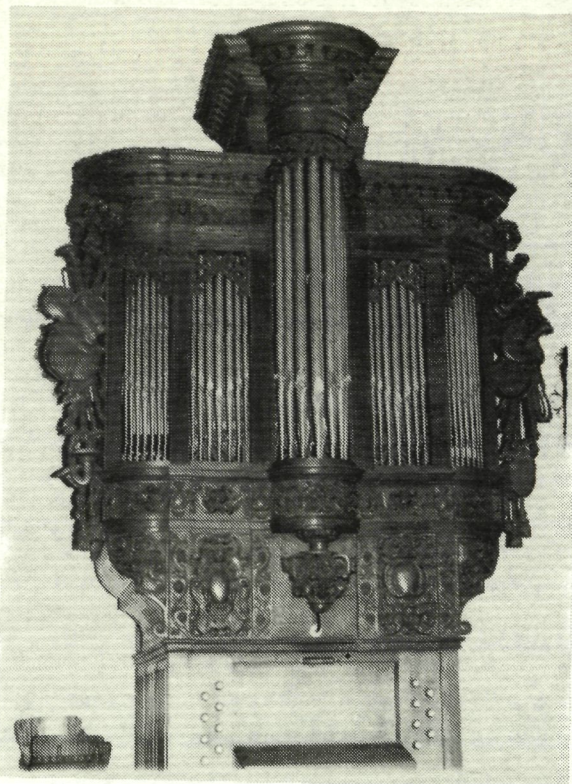
"An der Kopfseite des linken sog. "Pseudo-querschiffs" steht heute die in Knocke (Belgien) erworbene barocke Chororgel mit ausgezeichneten Stuccaturen. Sie ist mit dem Hauptwerk auf der Mittelempore verbunden, für die Karl Band das Gehäuse entwarf. Die Orgel hat einen klingenden Zimbelstern. Bildhauer Schoofs / Köln schnitzte die Schleierbretter."

KNOKKE,
SINT-MARGARETHA

Toestand in 1944

KEULEN, SANKT-PETER

Orgelbuffet afkomstig uit Knokke

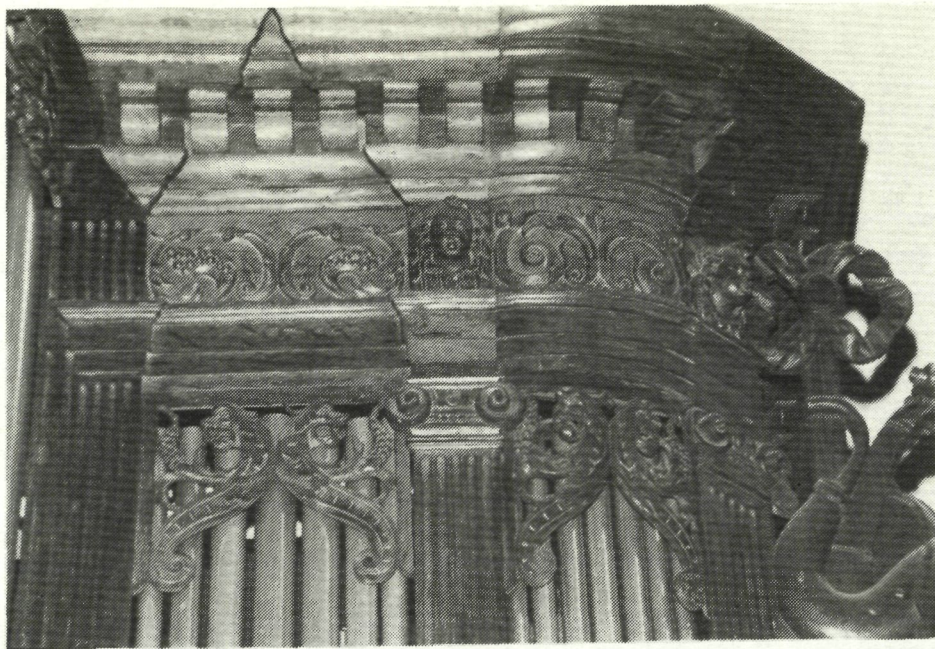

Copyright A.C.L.

KNOKKE, SINT-MARGARETHA

Toestand in 1953

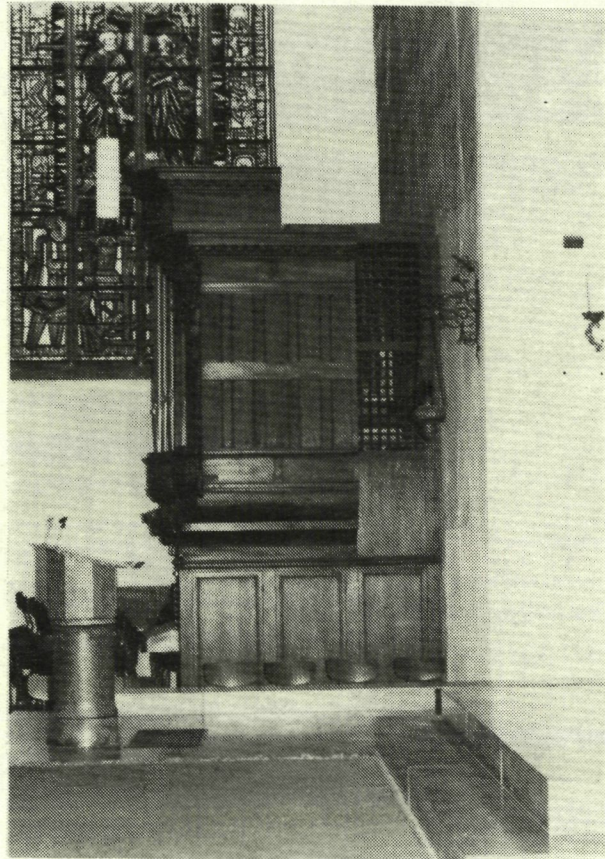
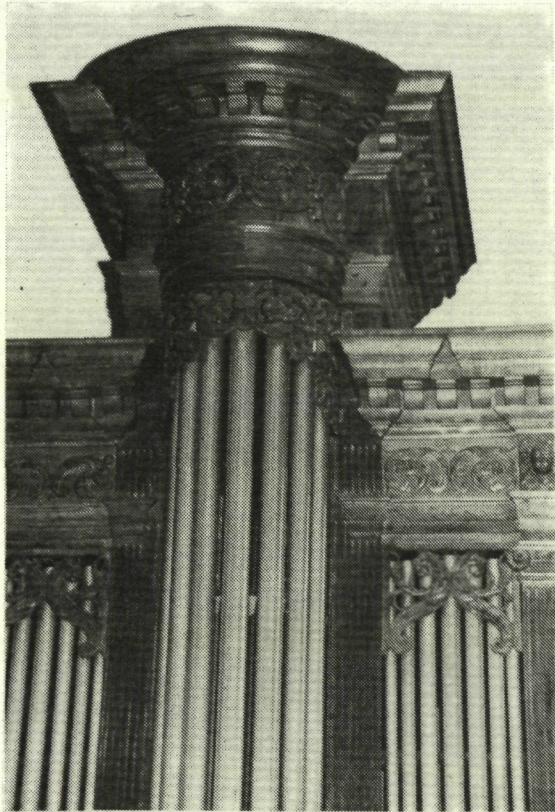

KEULEN, SANKT-PETER

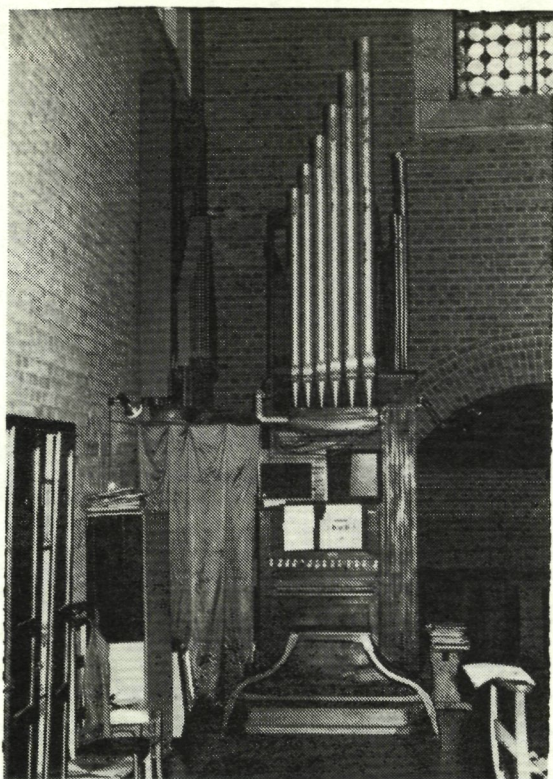
Orgelbuffet afkomstig uit Knokke (detail)

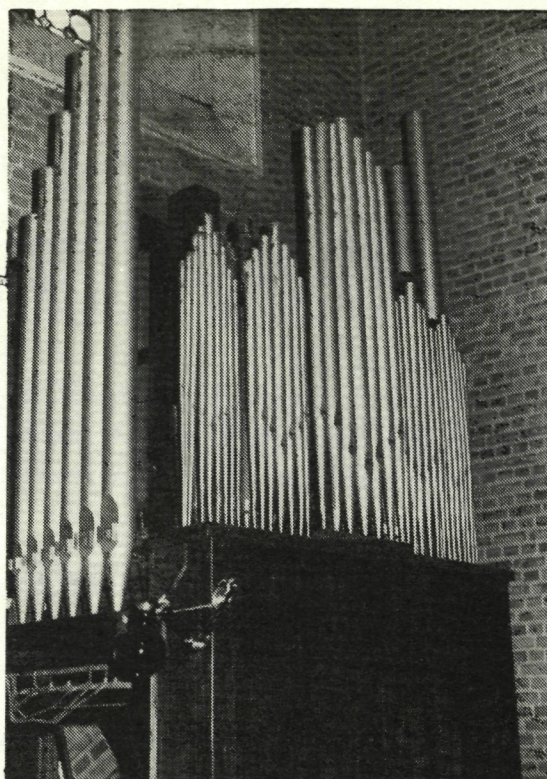
KEULEN, SANKT-PETER
Orgelbuffet afkomstig uit Knokke (details)

KNOKKE, NIEUWE ST-MARGARETHAKERK

Huidige toestand

Huidige toestand

Administratieve entiteit KNOKKE-HEIST

Arrondissement BRUGGE

Gemeente RAMSKAPELLE

Parochiekerk SINT-VINCENTIUS

KERK

De in oorsprong vroeggotische kerk (13de-14de e.), tijdens de godsdiensttroebelen der 16de e. zwaar geteisterd, werd pas in de 17de e. hersteld; ze werd toen ook sterk gewijzigd : de zuidelijke zijbeuk werd gesloopt en de middenbeuk werd met de in 1635 wederopgebouwde noordelijke zijbeuk tot één ruimte verenigd; ca. 1641 werd de toren hersteld; in 1863-64 werd de kerk, op de oude toren na die in de nieuwe bouw werd geïntegreerd, neogotisch herbouwd.

=====

ORGEL

Auteur instrument : het orgel is in zijn huidige vorm een werk van
L.B. Hooghuys / Brugge.

Bouwjaar : ca. 1865.

L.B. Hooghuys maakte gebruik van een ouder orgel dat in de kerk reeds aanwezig was. Dat orgel bevatte 18de-eeuws pijpwerk waarvan thans nog een hoeveelheid bestaat en verwerkt is in het orgel van de St-Margarethakerk te Knokke.

Verder was het orgel van Ramskapelle ook vernieuwd geweest door Ch.L. van Houtte uit Waregem.

In het orgel te Ramskapelle zijn geen 18de-eeuwse elementen meer aanwezig, maar wel een aantal die aan Van Houtte toe te schrijven zijn.

Later (begin 20ste e.?) werden er dan nogmaals wijzigingen aangebracht, door een vooralsnog niet bekend auteur.

INSTRUMENTDispositie

- registertrekkers op een horizontale rij boven het klavier.
- in de registerknoppen zijn blijkbaar ooit naamplaatjes aanwezig geweest, deze zijn allen verwijderd.

- boven de rij registertrekkers is een reeks rechthoekige etiketten gekleefd met volgende benamingen :
(deze zijn vermoedelijk van Hooghuys)

O Montre 8 pieds
O Prestant 4 pieds
O Bourdon 8 pieds
O Doublette 2 pieds
O Flûte 4 pieds
O Fourniture 3 rangs
O Trompette bas 8 pieds
O Trompette sup 2 pieds

- onder de rij registertrekkers is een reeks ronde schooletiketten gekleefd; ze duiden de huidige dispositie aan (begin 20ste e.?) :

O Montre 8
O Prestant 4
O Bourdon 8
O Doublette 2
O Flûte 4
O Voix céleste 8
O Salicional basse 8
O Salicional dessus 8

manuaalomvang : C - f'''

pedaalomvang : C - f° (aangehangen)

Pijpwerk

+ front : gehamerd metaal, hoog loodgehalte; eertijds met tinfolie bekleed, thans met aluminiumbronsverf geschilderd.

+ binnenpijpwerk :

- het pijpwerk heeft over het algemeen een hoog loodgehalte.
- kernprikken komen als intonatiemiddel regelmatig voor.
- qua factuur lijkt het sterk op Van Peteghem-pijpwerk.

Montre 8 : pijpwerk van Hooghuys; vervangt een voormalige Cornet

(zoals vermeld bevindt een gedeelte pijpwerk van deze Cornet zich thans in het orgel te Knokke, St-Margarethakerk); grootste oktaaf in eik, ronde gedraaide voeten; verder nog een oktaaf in eik, conisch en open, met voorlagen in zacht hout (vermolmd); in de diskant metalen pijpwerk.

Prestant 4 : aan Van Houtte toe te schrijven; de baspijpen staan in het front, de 31 kleinste pijpen op de windlade.

Bourdon 8 : aan Van Houtte toe te schrijven; het laagste oktaaf is in eik, met 8-kantige voeten, deze pijpen zijn terzijde geplaatst; de 40 kleinste zijn metalen gedekten met verschuifbare hoeden, op de windlade.

Doublette 2 : aan Van Houtte toe te schrijven; staat volledig op de windlade.

Flûte 4 : aan Van Houtte toe te schrijven; in de bas gedekten met verschuifbare hoeden, verder 24 roergedekten, de 17 kleinste zijn open fluiten.

Voix céleste 8 : nieuw; voorheen een Fourniture 3 r. (rooster bewaard, doch alle pijpwerk verdwenen).

Salicional 8 basse & dessus : gedeelde sleep van een voormalige Trompette 8 bas & sup. (rooster bewaard, doch alle pijpwerk verdwenen), die thans bezet is door nieuw pijpwerk.

Windlade

- lade toe te schrijven aan Van Houtte.
- de pijpstokken zijn sinds de werkzaamheden van Hooghuys aangeschroefd.
- er is zeer veel doorspraak ingetreden.
- ventielkas :
  - ingelijmde ventielen; de pulpeten zijn versleten.
  - ingekleefd etiket " *Louis Hooghuys*

Rue Nord du Sablon N°18

*Facteur   Bruges   Accords et
d'Orgues   Réparations "*

(nota : Hooghuys woonde op dit adres van ca.1855 tot ca.1870.)

Klaviatuur

- het huidig klavier evenals het pedaal lijken van Hooghuys te zijn.
- in origine bevondt het klavier zich aan de rugzijde, bij de transformatie werd het verplaatst naar de zijkant.
- het manuaal is thans met kunststof belegd.

Tractuur

- + toetstractuur : liggend wellenraam, in eik (Hooghuys).
- + registertractuur : ronde registerstokken, op een horizontale rij boven het klavier aangelegd (Hooghuys); wellicht zijn er ooit porceleinen naamplaatjes in de knoppen aanwezig geweest.

In de rugwand van het meubel zijn, naast de oude klavieropening, nog sporen vast te stellen van de vroegere registergaten.

Windvoorziening

- magazijnbalg (Hooghuys), in de voet van de orgelkast.
- het pompen geschiedt aan de zijkant van de orgelkast, bij middel van een heen en weer te bewegen ijzeren zwengel.
- het windkanaal is van Hooghuys.

ORGELKAST

- sober klassiek 4'-meubel.
- in grenenhout, met eikimitatie beschilderd.
- blinderingswerk in draperievorm, gesneden uit lindenhout.
- omwille van de inwendige uitbreidingen is het orgel achteraan van een kader voorzien; ook de voet werd verbreed om het plaatsen van de blaasbalg mogelijk te maken; de deuren achteraan van de bovenkast zijn bewaard gebleven.
- de zijkant is eveneens licht getransformeerd vanwege de aanleg van de klaviatuur aldaar.

HUIDIGE TOESTAND

instrument & meubel : in verval.
 onderhoud : geen meer.
 datum prospectie : april 1976.

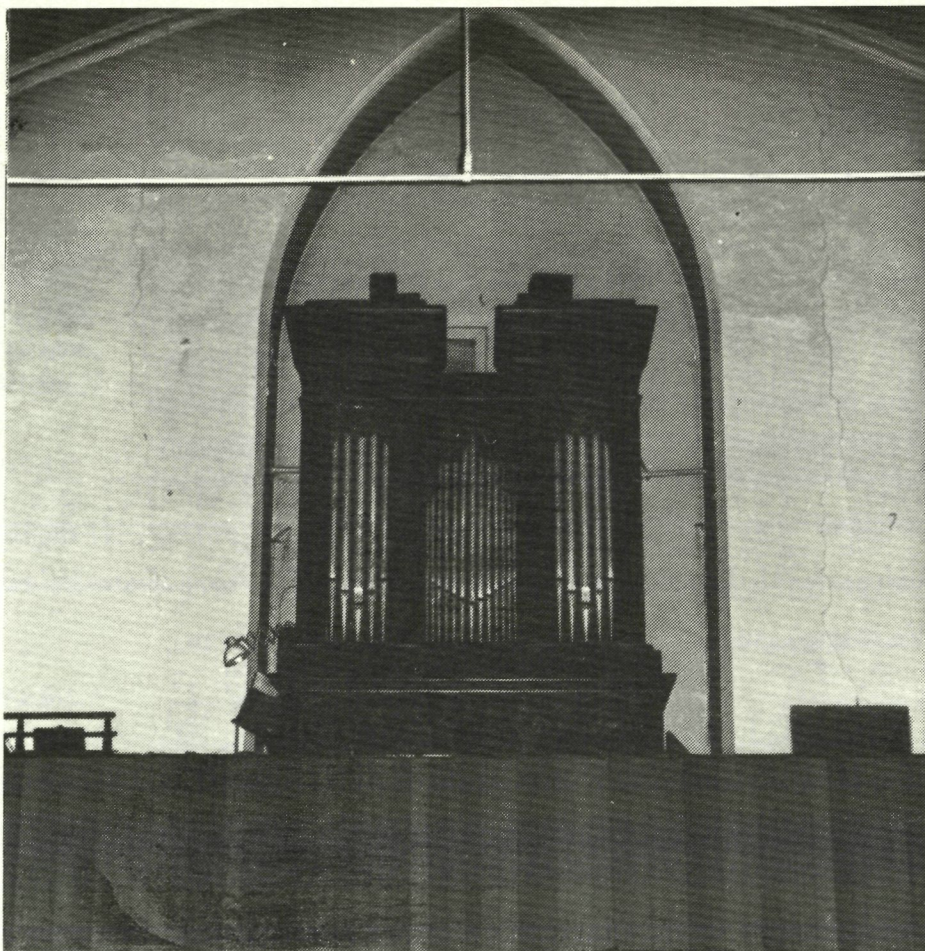

Ramskapelle, St-Vincentiuskerk.

BIBLIOGRAFIE

1. E.G.J. Gregoir : "Historique de la facture et des facteurs d'orgues", Antwerpen, 1865;
blz. 188-189, zie onder "Van Houtte-Vanden Poel (Ch.L.), à Waereghem ..."
De werklĳst van deze orgelmaker vermeldt 38 orgels, geplaatst van 1830 tot 1859, doch Ramskapelle is hieronder niet aan te treffen.
2. Gh. Potvlieghe : "Orgelbouwer Ch.L.van Houtte (1809-1865)", in 'De Praestant', XV^ojg., 1966, blz. 29-31;
op de werklĳst is vermeld "Ramskapelle (Heist)", zonder bouwjaar. Het gegeven dat Ch.L. van Houtte te Ramskapelle werkte werd aan Gh. Potvlieghe meegedeeld door prof. J. van Houtte.
3. L. Devlieghe : "De Zwinstreek", deel 4 in de reeks 'Kunstpatri-monium van West-Vlaanderen', drukk.-uitg. Lannoo, Tielt, 1970; blz. 172 (onder Ramskapelle, kerk St-Vincentius) :
"Orgel, tweede kwart 19de eeuw. Drieledige orgelkast. Onderaan beschildering met musicerende engeltjes. Zijvakken met pilasters die een kroonlijst dragen. Langs boven zijn de pijpenvakken versierd met imitatie-draperieën. De twee engelen (verguld hout, h. 78,5 en 80,5 cm) die het orgel bekroonden, lijken ouder en zijn nu omheen het tabernakel opgesteld."
afb. 409 Orgel (1970) (foto L. Devlieghe, St-Michiels).

RAMSKAPELLE, SINT-VINCENTIUS

Doksaal met orgel

Administratieve entiteit KNOKKE-HEIST

Arrondissement BRUGGE

Gemeente WESTKAPELLE

Parochiekerk SINT-NIKLAAS

KERK

De kruisbeuk en de achtkantige vieringtoren stammen uit de tweede helft van de XIIIe eeuw. De hallenkoren zijn ontstaan in de XIVe-XVe eeuw, en het gebouw werd als hallenkerk voltooid in 1907-1908.

Belangrijk meubilair uit diverse perioden.

=====

ORGEL

Auteur oorspronkelijk instrument : Arnout Medaert / (Roeselare ?).

Bouwjaar : kort vóór 1648.

Auteur oorspronkelijk orgelbuffet : Clement de Prince.

Verdere bouwgeschiedenis :

- 1808-1810, totale vernieuwbouw door Ch. van Peteghem (sr) / Gent.
- 1909, J. Deprez & zoon / Gent; verplaatsing en herstelling.
- 1938, totale ombouw door J. Anneessens / Menen.

INSTRUMENTDispositie

<u>Hoofdwerk</u>	<u>Positief</u>	<u>Pedaal</u>
Montre 8	Bourdon 8	Sousbasse 16
Prestant 4	Octave 4	Quinte 10 ² / ₃
Voix céleste 8	Flûte 4	Basse 8
Salicional 8	Quinte 2 ² / ₃	Flûte 4
Flûte harm. 8	Doublette 2	
Sesquialter 2 r	Fourniture 3 r	
Trompette harm. 8	Cornet 5 r	

Voetbediend :

H.W.-Voetw.	Zweltrede [*]	H.W.in onderokt.	Tutti
Pos.-Voetw.		Pos.-H.W.in bovenokt.	
Pos.-H.W.		Pos. in laag okt.	
H.W.in bovenokt.		Tremolo H.W.	

- * Het Hoofdwerk (behalve Montre 8 en Prestant 4) staat in een zwelkas.

manuaalomvang : C - g'''

pedaalomvang : C - f'

Pijpwerk

+ front

- in de oude prospecten staan sierpijpen.
- boven het oude positief-prospect staat een zinken front in open opstelling (Anneessens).

+ binnenpijpwerk

Hoofdwerk

- integraal nieuw, van J. Anneessens.

Positief

- in alle oude pijpen zijn expressions gesneden.

Bourdon 8 : van Van Peteghem; 12 eiken baspijpen, met nog groten-deels originele voorstellen, de wanden vertonen barsten.

Octave 4 : de 18 + 19 kleinste pijpen zijn van Van Peteghem; de grootste (die de oude frontpijpen vervangen) zijn nieuw.

Flûte 4 : oud pijpwerk; de 8 grootste zijn metalen gedekten (1 pijp is van vreemde herkomst); verder 16 + 17 roergedekten, de roeren behielden hun originele lengte; de 8 + 7 kleinste zijn wijde open fluiten (1 pijp is van vreemde herkomst).

Quinte 2 ²/₃ : is een oude Nasard; de 5 grootste zijn gedekt; verder 20 + 24 roergedekten; de 5 + 5 kleinste zijn open (met prestantmensuur), mogelijks van vreemde herkomst.

Doublette 2 : de 14 grootste zijn nieuw (ter vervanging van voormalige frontpijpen ?); de overige, tot en met de kleinste, zijn van Van Peteghem.

Fourniture 3 r : bestaat nagenoeg integraal uit Van Peteghem-pijpwerk; samenstelling :

C	c°	c'	c"
1	1 ¹ / ₃	2	4
2/3	1	1 ¹ / ₃	2 ² / ₃
1/2	2/3	1	2

Cornet 5 r : oud, met sporadisch enige nieuwe pijpjes; het 8'-koor is volledig roergedekt, de 3 kleinste pijpjes zijn nieuw; de overige koren zijn wijde open fluiten.

Pedaal

- nieuw.

Windladen & Tractuur

- nieuw van Anneessens.
- pneumatisch systeem.

Klaviatuur

- vrijstaande speeltafel, staat beganegronds onder het doksaal.

Windvoorziening

- nieuw.

ORGELKAST

- van het oude orgelbuffet uit 1648 resten thans nog alleen de prospecten van Hoofdwerk en Positief, alsook de bijbehorende balustrade.
- het is niet bekend waar het orgel in origine stond; na de verbouwing door Van Peteghem stond het op een doksaal achteraan in de kerk; na de laatste verbouwing van de kerk werd het orgel geplaatst op een doksaal dat de zijbeuk overspant (juist vóór de kruisbeuk).
- het oude positief-prospect is naar het altaar gericht; daarboven is een nieuw front (open opstelling) bijgevoegd.
- het oude hoofdwerk-prospect is naar achter gericht; aan de zij-kanten werd dit prospect uitgebreid met 2 velden, waarvan de consoles echter wel oud zijn.

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval.

meubel : id.

onderhoud : geen meer.

datum prospectie : april 1977

Westkapelle, Sint-Niklaaskerk.

ARCHIVALIA

Liber Memorialis, bewaard in de pastorie Westkapelle.

a) Teksten

1. In manuscript

blz. 31

(begin jaar 1909)

Wierd nog betaald aan den Heer J^h Deprez en zoon orgelmaker te Gent voor het herstellen van den orgel de som van fr 319,75.

blz. 70

jaar 1926

In 1924 : aankoop van een groot harmonium voor het gebruik in de kerk; het orgel, gemaakt in 1803, is versleten - Het werd aangekocht in het huis Jules Anneessens-Tanghe voor de som van 1742 frs.

blz. 75

jaar 1938

Op 29 mei : inhuldiging van het nieuw orgel in de kerk, vervaardigd door het huis Jules Anneessens-Tanghe te Meenen. Het instrument vervangt het oud orgel, vervaardigd te Gent in 1808, - bevat 18 spelen, waarvan 10 oude spelen van het vorig orgel - en kost, alle veranderingen van orgelkas, electrische leiding enz. inbegrepen, de som van 85.000 frs.

2. Los stuk : brief van J. Anneessens.

Eerwaerde Heer Labis

Meenen den 5.11.24

Ik heb den stoel van een meubelmaker doen maken, daar ik overlast ben in 't orgelwerk. Hierbij mijne rekening die ik reeds vereffend heb. Hij is wat te hoog, in geval den Harmonium op de grond staat, doch 't ware best dat hij op een plancher staat om de wakte te beletten, men heeft dan maar de pooten af te zagen, volgens hoogte plancher. Ik heb maar een sleutel mede verzonden, daar er voor ieder slot maar een sleutel is, dit zult gij wel kunnen gedaan krijgen bij een smid, zooniet zal ik er voor zorgen.

Dit harmonium is zeer goed onder alle oogpunten als toon en mecanisme Klasse A.

Ik vraag U het bedrag op mijn P.C.R. te willen storten.

Aanvaard Eerwaerde Heer Labis met mijnen dank mijne eerbiedige groeten.

Jules Anneessens

Moest er soms met transport wat haperen, ik ben aanstaande week en de volgende week bijna alle dagen in S. Josephkerk Oostende, ik zoude het kunnen komen herstellen.

Dezen morgen om 9 u per express verzonden.

	1651,70
vervoer expres	31,90
	<u>stoel 59,10</u>
te samen	1742,70

3. Ingekleefde krantenknipsels (zonder datum of bronvermelding);

een ervan, getiteld "Kunstnieuws" vermeldt :

Rond hetzelfde jaar (d.i. 1648) werd het nieuw doxaal opgericht, niet op de plaats waar het nu staat, maar op eene andere. In het jaar 1800 gaf men inderdaad 1400 guldens uit om het doxaal al achter te plaatsen. Het orgel werd gemaakt door Aernout Medart, orgelmaker en kostte 69 p.gr.

4. Inhuldigingsfolder (Anneessens, 1938).

- b) In dit boek zijn ook diverse foto's en postkaarten van vóór de verbouwingswerken aan kerk en orgel ingekleefd; zo vindt men o.m. een foto van het orgel op het doksaal achteraan (vóór 1909) en een postkaart van het orgel op zijn huidige plaats (doch vóór de transformatie van 1938).

BIBLIOGRAFIE

1. E.G.J. Gregoir : "Historique de la facture et des facteurs d'orgues", Antwerpen 1865.
blz. 202 : "*VAN PETEGHEM (Pierre Charles), fils de Lambert le vieux. Il signait Charles Van Peteghem. Il a construit des orgues à ..... Westkapelle, 1810, 12 reg., fl. 1100; ...*"
2. "Orgels / Werken uitgevoerd door Jules Anneessens, Menen / 1905-1943" (brochure uitgegeven in eigen beheer door firma Anneessens / Menen);
Westkapelle staat vermeld in de
  - lijst "Nieuwe orgels"
  - lijst "Electrische ventilatoren".

3. A. Deschrevel : "Figuren uit Vlaanderens orgelhistorie / Het orgelbouwersgeslacht Medaert alias Middaert", in 'De Schalmei', V°jg., 1950;
 blz. 92 : "Tot nog toe zijn ons alleen twee zonen van Gheeraert bekend als orgelbouwer : Jacques en Arnoult.
 We vermelden eerst Arnoult Medaert, omdat bij hem het bedrijf schijnt stopgezet bij zijn overlijden.
 Zie hier de werken die op zijn naam voorkomen :
 ca. 1648 : Westkapelle (Brugge)
 "Het orgel werd gemaakt door Aermout Medart, orgelmaker en kostte 69 pond grote." (Ann. Emul. Bruges, 1906, blz. 470)."
4. Z.E.H. Juliaan Opdedrinck (°1851-†1921) : "Westkapelle", nagelaten geschiedkundige nota's, uitgegeven door Davidsfonds & Kring vr. Geschiedenis en Heemkunde Sint-Guthago, Westkapelle 1959;
 blz. 27 : "(1641). Verder, Meester Aermout Medaert, voor 69 pond groten vlaams, maakte een nieuw orgel, met blaasbalg en toebehoorten; De Prince, voor 66 pond groten, beeldhouwde de kast. Wat later, in 1648, hermaakte men gans het doksaal. Enige vreemde organisten reisden naar Westkapelle om het nieuwe speeltuig te onderzoeken; "mids den quaden wegh" werden ze gevoerd in een "backwaghen" met vier paarden bespannen."
 blz. 58 : "Het oude kerkorgel van 1647 bevond zich in erbarmelijke toestand. Op 20 juni 1808 ging de pastoor een overeenkomst aan tot het opmaken van een nieuw orgel voor de som van 1200 gulden, met de weduwe van L.B. van Peteghem en zonen, beroemde kerkorgelmakers in die tijd. Dit speeltuig blijft nog in stand, samen met het doksaal in 1648 opgemaakt."
5. A. Deschrevel : "Het orgelbouwersgeslacht Medaert", in 'Rollarienssa', I, uitg. Geschied- & Oudheidkundig Genootschap van Roeselare en Ommeland, 1969;
 blz. 86 (onder werken van Arnoult Medaert) :
 Citaat uit J. Opdedrinck, cfr. supra.
6. L. Devlieghe : "De Zwinstreek", dl. 4 in de reeks 'Kunstpatrimonium van West-Vlaanderen', drukk.-uitg. Lannoo, Tielt 1970;
 zie onder Westkapelle, kerk St-Niklaas,
 blz. 187 : "Orgel, 1648, Arnout Medaert (orgel), Clement de Prince (orgelkast)."

In 1808 werd in de bestaande orgelkast een nieuw orgel door de fa. van Peteghem geplaatst; in 1938 werden het doksaal en het vergrootte orgel naar het noordkoor overgebracht. Voor de verbouwing was de orgelkast drieledig met een vooruitspringend hoger middengedeelte; in het midden van de borstwering van het doksaal was een drieledig rugpositief ingebouwd.

Afb. 442.

Lit. 1648 "Alvooren het leveren ende maecken van eenen doxael ... Betaelt den selven Prince de somme van sessentsestich ponden X sch. over het maeken van de casse van den nieuwen orgel ... Betaelt aen Mr Arnout Medart orgelmacker de somme van negenentsestich ponden groot Vlamsch over het leveren ende macken van den nieuwen orgel met sijnne toebehoorten van blaesbalcken ende alles anders daertoe dienende ..." (Brugge, Rijksarchief, Kerkfabrieken, Westkapelle 28 : rekening 1630-1656, f° 56, 57). Zie over Arnout Medaert : A. Deschrevel, Het orgelbouwersgeslacht Medaert ..., 85-86."

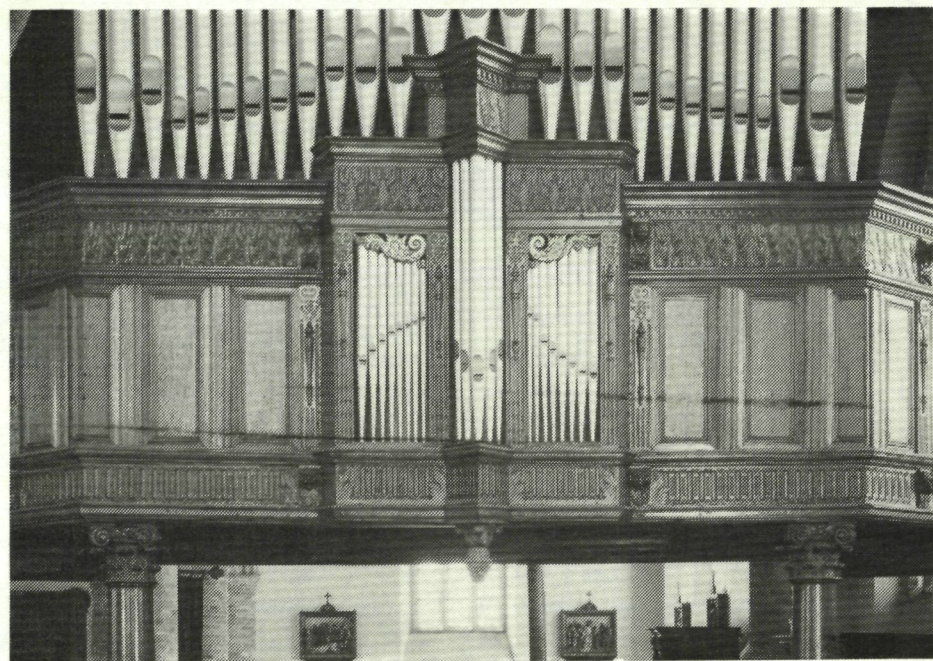
Afbeelding 442 : orgel en doksaal, toestand voor 1909.

(door vocht beschadigde foto, cfr. kerkarchief, Liber Memorialis).

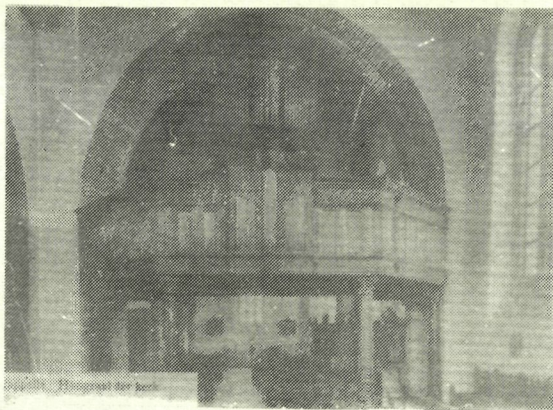
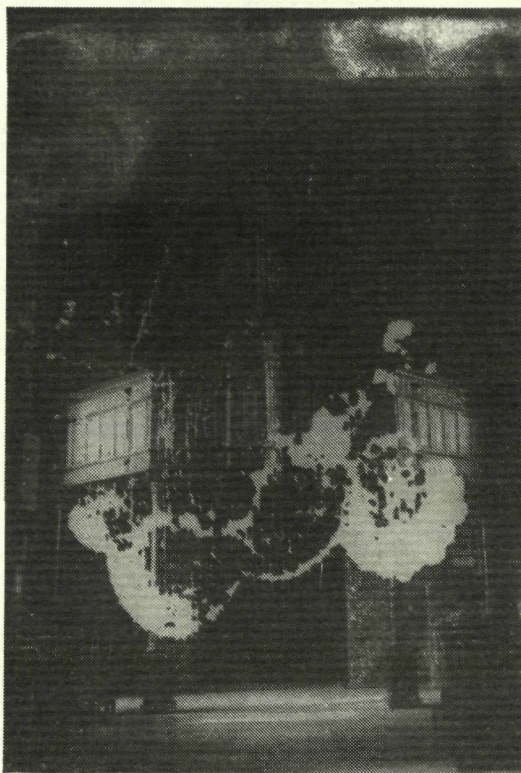
copyright A.C.L.

copyright A.C.L.

WESTKAPELLE, Sint-Niklaas

WESTKAPELLE, SINT-NIKLAAS

Archieffoto's

Administratieve entiteit OOSTKAMP

Arrondissement BRUGGE

Gemeente HERTSBERGE

Parochiekerk SINT-JAN EVANGELIST

KERK

Hertsberge was een kapelanij opgericht in het laatste kwart van de 19de e.
De kerk, in neoromaanse stijl, werd gebouwd in 1891-92.
Hertsberge werd in 1919 zelfstandige gemeente.

=====

ORGEL

Nadat de parochie zich aanvankelijk enkele jaren beholpen had met een harmonium, werd een occasie-orgel verworven; herkomst en bouwjaar hiervan zijn niet bekend.

In 1911 werd dit orgel herbouwd door Fred. Loncke / Esen.

In 1965-66 werd het orgel opnieuw verbouwd door firma Jos. Loncke & Zn. / Esen.

INSTRUMENTDispositie

Salicional 8	Montre 8
Prestant 4	Bourdon 8
Flute 4	Viole 4
Octavin 2	Quinte 2/3 (sic)
Basson 8	Fournitures 3 rangs
	Basson-Hautbois

- 1 voettrede : koppeling pedaal-manuaal.

manuaalomvang : C - g'''

pedaalomvang : C - d'

Pijpwerk

- van diverse herkomst : een klein gedeelte pijpwerk dateert van het einde van de 18de e., een ander deel uit de 19de e. en het overige is van Fr. Loncke en/of firma Loncke.

- de grootste pijpen zijn in zink, o.m. in het front.
- van het oude pijpwerk zijn veel opsneden verlaagd.
- enkel de volgende registers hebben (deels) historische waarde :
     Flute 4 : bestaat deels uit roergedekten en deels uit open pijpen;
             dateert van het einde v.d. 18de e.
     Quinte 2/3 : (=Nasard 2 ²/3), dateert van eind 18de e.
     Bourdon 8 : bas in hout, 19de-eeuws; metalen pijpen uit eind 18de e.
     Octavin 2 : 19de-eeuws pijpwerk.

Windlade

- nieuw (of zo grondig vernieuwd dat ze als nieuw te beschouwen valt).
- tafel in hard-plaat.

Klaviatuur

- ingebouwd aan de prospectzijde.
- balansklavier.
- oude registertrekkers met porceleinen naamplaatjes, van diverse herkomst.

Tractuur

- mechanisch; volledig nieuw.
- aluminium wellen en abstracten.

Windvoorziening

- nieuw.

ORGELKAST

- er is geen eigenlijke orgelkast, enkel een houten constructie als voet (met de klaviatuur), met daarboven frontpijpen in open opstelling die de doksaalnis afsluiten.
- ingebouwd op een zij-nis op het doksaal.

HUIDIGE TOESTAND

- normaal

datum prospectie : februari 1983.

Hertsberge, St-Janskerk.

BIBLIOGRAFIE

'De Praestant', XV^ojg., 1966, blz. 38, onder rubriek "Orgel-inhuldigingen" vermelding :

Hertsberge,

Orgelbouwer : fa. Jos.Loncke & Zn., Diksmuide.

Restauratie mechanisch orgel, dat pijpwerk bevat van een 18de eeuws orgel.

ARCHIVALIA

Volgende teksten werden genoteerd uit het Kerkarchief, bewaard in de pastorie :

- 1) Liber Memorialis, aangevangen in 1890.

blz. 22 :

"Orgelwijding, 19 Juli 1911.

Den Zondag 19: Juli is door Z.E.H. Deken H. Vandermeersch de nieuwe orgel gewijd, door Frederik Loncke, orgelmaker te Eessen, gemaakt naar het plan van Z.E.H.Kan. Em. De Jaegher. De Plechtigheid had plaats tusschen Vespers + Lof, met assistentie van Z.E.H. De Jaegher; & Pastor. Vespers & Lof werden wonderschoon gezongen door St Gregorius zangmaatschappij (mannen) alternando met de zangafdeeling der Dochters & de Schoolkinders, onder de leiding van Koster J. Vansteenkiste, die hier den Gregoriaanschen zang op buitengewone hoogte bracht."

- 2) Bestek & Verslag over het orgel, 6 aug. 1959,

(opgesteld door Fr. Loncke)

vermeldt o.m.

".... Het orgel, gebouwd in de jaren 1920, is een okkasie orgel geweest dat onderdelen bevat welke uit verschillende oude orgels komen. ...."

- 3) Heraangepast Bestek & Verslag, 1962,

(getekend Fr. Loncke)

vermeldt tevens de vroegere dispositie :

Trompette 8 bas en diskant

Wilgenpijp 8 zonder baspijpen

Montre 8 houten baspijpen (12 houten)

Nasard van + 1850

Vulwerk 3 r in zeer slechte staat, dient vernieuwd te worden

Prestant 4

Viola 4 Laukhuff

Bourdon 8 + 1850

Flute 4 + 1850

Doublette 2

Het orgel werd in opdracht van wijlen Kan. Dejaeghere door
Frederik Loncke in 1911 wat hersteld.

4) Tekst in typo-script

(Korte geschiedenis - Restauratie van Kerk, orgel, pastorijs ...)

III DE ORGELWERKEN

Voorgeschiedenis

Volgens de firma Loncke uit Esen dagtekent ons orgel uit de jaren 1850 en moet een werk zijn van de Firma   uit   . In het begin bij de bouw der kerk werd van een harmonium gebruik gemaakt en eerst in het jaar   werd het huidige orgel aangekocht aan de parochie   . De Firma Frederic Loncke had in 1911, op vraag van Kan. Dejaeghere, aangestelde van het Bisdom, het orgel wat hersteld. Het orgel bevat enkele spelen van voor 1850. Deze waardevolle delen zouden eventueel bij herstelling bewaard blijven.

DE ORGELVERNIEUWING

1. De eerste aanduidingen in het verslagboek van de K.F. vinden we terug in de zitting van 1 januari 1939. Een herstelling heeft plaats van het orgel door het Huis Rombaux uit Brugge die uitgevoerd wordt in januari 1940.
2. Eerste plannen van herstelling
Op 6.8.59 dient het Huis Loncke uit Esen een drievoudig project in voor een integrale orgelvernieuwing. Op 24 oktober daarom vraagt de Kerkraad aan de bevoegde Overheid een bijzondere Kerkraadvergadering om de ingediende projecten te bespreken. Deze projecten zijn te vinden in het archief.
3. Financiering van de werken
Niet alleen de prijsramingen voor het orgel, maar de zo noodzakelijke dakherstellingen en vooral de nieuwe verwarmingsinstallatie van de kerk

nopen de Kerkraad om over te gaan tot realisatie van onroerende goederen. Op 3 april 1960 in de gewone kerkraadzitting wordt besloten de cijnsgrond te verkopen welke zij bezit : de verkoop daarvan zou de som opbrengen van 221.000 fr. aan te wenden voor de electrificatie en het orgel, aangezien de dakherstelling met staatstoelagen zou gebeuren.

4. Bestuderen van ontwerpen

Het is in de kerkraadzitting van 19 mei 1962, dus twee jaar later, dat de Firma Loncke een prijsofferte doet voor een compromis tussen schema 2 en 3 der voorstellen. In de normale zitting van 1 juli 1962 wordt omtrent dit plan en aanbieding nog geen beslissing genomen. De reden komt te voorschijn in de zitting van 1 oogst 1962, een bizondere bijeenkomst : men wil, op aanvraag van de Heer Burgemeester, die koorleider is, een vierde voorstel in overweging doen nemen : het orgel op het doksaal verplaatsen naar de zijbeuk zodat de middenbeuk vrij komt. Ook zou een electrisch blaaswerk moeten voorzien worden. Op 7.8.62, binst de zelfde vergunningstijd om te "zitten" wordt toch het derde voorstel goedgekeurd : dus GEEN verplaatsing maar wél electrisch blaaswerk.

De prijsofferte wordt vernieuwd met inbegrip van blaaswerk, goedgekeurd in de zitting van KF. op eerste zondag van oktober 1962, offerte die gunstig zou geadviseerd worden door de gemeente op 6 november 1962. Maar ... E.H. Pieter Janssens, is "d.d."-pastoor geworden en op een brief van de Firma Loncke die vraagt om bevestiging van zijn prijsofferte antwoordt de pastoor dat hij "de orgel-zaak als geklasseerd beschouwt" en tekent : "d.d. pastoor te Hertsberge". Intussen heeft de gemeente de door haar goedgekeurde plannen doorgezonden (11.1.63) naar de Bestendige Deputatie terwijl de provincie de zaak doorzendt naar het ministerie in datum van 18.3.63. De Commissie van monumenten keurt de plannen goed op 7.2.63, het Bisdom op 1.3.63. De Heer Vandewalle uit Kortrijk, attaché bij de minister is zo vriendelijk te laten weten aan het KF. dat de minister zijn goedkeuring heeft gegeven op 24.4.63, de brief is van dezelfde datum. De goedkeuring van de provincie is verzonden op 2.5.63.. Intussen had de kerkraad de Hr Loncke op 14.3.63 uitgenodigd om de orgelzaak weer op dreef te brengen na het "alibi" van E.H. Janssens! Het KF. kan de firma Loncke op 7.5.63 mededelen dat de werken allezijds goedgekeurd zijn! MAAR ...

5. Nieuwe tribulaties !

de Heer burgemeester, ditmaal volledig gesteund door de nieuwe pastoor, kan zijn "oude droom" niet laten varen het orgel VERPLAATST te zien op het doksaal. In een bijzondere zitting van zondag juni 1963 wordt opnieuw die beslissing genomen en de aanvraag gericht naar de betrokken Overheid, omstandig omschreven met de nodige redenen (zie verslagboek KF..) De raming voor de bijwerken zouden 20.600 fr. bedragen. Daar deze verplaatsing niet mag doorgaan zonder toestemming der Commissie van monumenten wordt in de zitting van 1 juli 1963 de werken te verschuiven naar de begroting van 1964 ! In datum van 21.10.63 deelt de Commissie mede dat de zaak in beraad gehouden wordt!

6. En TOCH verplaatsing

Op de 1e zondag van april 1964 nog steeds geen vergunning tot verplaatsing maar eindelijk op 27 mei 1964 geeft het ministerie de toelating en de provincie deelt dit mede op 9 juli 1964. Maar intussen had de gediensstige Heer Vandewalle uit Kortrijk ons reeds verwittigd zodat de Kerkraad aan de firma Loncke kon schrijven na haar zitting van 1e zondag van juli dat er een bevel tot uitvoering was.

7. De UITVOERING DER WERKEN

de firma Loncke meldt op 9.9.64 dat het seizoen te ver gevorderd is om te kunnen beloven dat de werken tegen Kerstmis zouden uitgevoerd zijn. Intussen is de afbraak van het orgel gebeurd maar Kerstmis en nog enkele maanden lang zou in de kerk het nieuw electrisch philips-orgel van E.H.Pastoor, met succes gebruikt worden. De atelier-werken bij Loncke gingen door vanaf januari 1965 tot naar de plaatsing van het orgel kon overgegaan worden in de mei en junimaanden 1965. Ruim zes jaar werd geschreven en gewreven om dit werk te kunnen tot een goed einde brengen. De totale uitgaven voor de werken bedroegen : 168.683 fr.. De saldooverdelingsstaat werd uitbetaald op 6.7.65 : de overname der werken geschied op 15.7.65 en het laatste saldo afbetaald op 23.7.65. Nu zou onze parochiekerk voor lange jaren gediend worden door een orgel dat, gezien alle omstandigheden, een waardig figuur zou slaan.

Administratieve entiteit OOSTKAMP

Arrondissement BRUGGE

Wijk MOERBRUGGE

Parochiekerk SINT-GODELIEVE

KERK

De parochie werd afgesplitst van Oostkamp in 1930.

Eenvoudig bakstenen kerkgebouw uit 1932-33, deels vernield in 1944,
en wederopgebouwd in 1951.

=====

ORGEL

Auteur instrument : (volgens naamplaatje)

"Alfons Joris

Kerk- en Orgelconcertbouw (sic)

Hasselt "

Bouwjaar : ca. 1955 ?

INSTRUMENT

DispositieMan. I

Bourdon 16

Prestant 8

Holpijp 8

Gamba 8

Fluit 4

Viola 4

Octaaf 2

(Gereserveerd)

Man. II

Bourdon 8

Viola 8

Octaaf 4

Fluit 4

Nazard 2 ²/₃

Flagiolette 2

Terts 1 ³/₅

Koppel I + II

Ped.

Subbas 16

Octaafbas 8

Fluitbas 8

Viola 8

Koraalbas 4

(Gereserveerd)

- de Bourdon 16 vanaf c°.

- speelhulpen : druktoetsen P - MF - F - T - G.C. - af
graduele balanstrede voor Gen. Cresc.

manuaalomvang : C - g'''

pedaalomvang : C - f'

Overige gegevens

- orgel op het doksaal achteraan, speeltafel vooraan beneden.
  - elektrische tractuur.
  - alle spelen in unit en transmissie.
-

HUIDIGE TOESTAND

orgel : in verval.

onderhoud : geen meer.

datum prospectie : maart 1983.

Administratieve entiteit OOSTKAMP

Arrondissement BRUGGE

Gemeente OOSTKAMP

Parochiekerk SINT-PIETER'S BANDEN

KERK

Oorspronkelijk een eenvoudige romaanse kruiskerk (XII^oe.), zwaar geteisterd tijdens de godsdiensttroebelen, ca. 1612-20 hersteld en enkele jaren later grotendeels laatgotisch herbouwd. In de XIX° e. hersteld en vergroot.

=====

ORGELS

A. Orgel op het doksaal.

Auteur oorspronkelijk instrument : Jacobus van Eynde / Ieper.

Bouwjaar : 1717.

Integrale vernieuwing : J. Anneessens / Menen.

Bouwjaar : 1924.

INSTRUMENT

Dispositie

(registerknoppen op een horizontale rij boven het klavier :)

Trompette, Doublette 2, Prestant 4, Voix céleste, Viola 8,

Flute harmon.8, Montre 8, (.....?) // Sousbasse.

speelhulpen - octave aig. Gr.Org.

- Gr.Org. - Ped.

- Tremolo

- Expression

manuaalomvang : C - g'''

pedaalomvang : C - f'

Pijpwerk

+ front :

- oud (1717?).

- beschilderd met aluminiumbronsverf.

- thans volledig buiten functie.

- in origine waren alle pijpen in de scherpe zijtorens aangesloten.
- + binnenpijpwerk :
  - voor het merendeel van J. Anneessens.
  - een gedeelte zou van vóór 1924 kunnen dateren (doch hoogstens van het eind van de 19de e.).
  - het houten pijpwerk is uit grenen.
  - een 10-tal kleine pijpen van de Trompette zijn oude labialen (het is echter niet meer uit te maken of het nog Van Eynde-pijpwerk betreft).

Windladen, tractuur etc.

- integraal nieuw van J. Anneessens.
- pneumatisch systeem.
- speeltafel aan de zijkant aangebouwd (doch + model zoals van een vrijstaande speeltafel).

ORGELKAST

- originele 4'-kast, waarvan echter alleen nog het prospect en de zijwanden van de bovenkast als origineel te beschouwen zijn.
- overvloedig voorzien van fraai snijwerk, waarvan heel wat met bladgoud belegd is.
- achter het oude meubel dat volledig van zijn rugwand beroofd werd, is een weinig aantrekkelijke aanwas bijgebouwd, die het huidig instrument herbergt.
- de voet van het meubel is vernieuwd.

HUIDIGE TOESTAND

instrument : nog bespeelbaar doch buiten gebruik.

meubel : in zijn constructie zwaar beschadigd en in verval.

onderhoud : geen meer.

datum prospectie : juni 1977.

In bijlage : ARCHIVALIA & BIBLIOGRAFIE

Oostkamp, St-Pieterskerk.

ARCHIVALIA

- 1) De organoloog Gh. Potvlieghe verrichtte destijds een onderzoek in het kerkarchief en stelt ons volgende gegevens ter hand :

Rijksarchief Brugge,

Gemeentelijk archief Oostkamp,

onder nr. 230 : Kerkrekeningen

1827

Gedaen betaelinge aen S.G. hooghuys orgelmaeker te brugge, over het kuysschen en zuiveren vanden orgel dezer kerke, by twee quittantien de somme van 46, 29

1841

Aen Sr. Hooghuys reparatien aen den orgel 70, -

1845

Aen Sr. G. hooghuys orgelmaeker 50, -

1847

Aen J. van houtte over het herstellen van de orgele in de kerke 85, -

1855

niet gespecifieerde uitgaven

1857

Aen Ch. L. Vanhoutte, over het placeren van eenen nieuwen blaesbalk bij den orgel der kerk 297, -

1861

van houtte - vandenpoel orgelmaker 12, -

1862

kosten van meubelonderhoud : Van Houtte orgelmaker 30, 75

Van houtte orgelmaker 12, -

1866

kosten van meubelonderhoud : Aen François Van houtte te Waereghem over kuisschen en accorderen den orgel, mondcosten enz. 90, -

1868

aen orgelmaker Van Houtte te Waereghem, wegens accorderen den orgel 12, -

1869

*Id. filip forrest orgelmaker over herstellen
en accorderen den orgel*

20, -

1870

*Aen den heer françois Van houtte orgelmaker te Waereghem
over accorderen den orgel*

12, 00 francs

1871

*Een uitgave van 24 fr, zonder vermelding van orgelmaker;
vanaf dan worden er voorgedrukte formulieren gebruikt,
onderhoud van orgel tot 1915.*

- 2) De hiernavolgende gegevens zijn een afschrift, gemaakt door ere-notaris Georges Claeys / Oostkamp, uit de notities die ca. 1882 door zijn grootvader Henri-Joseph Claeys uit de kerkarchieven werden genomen :

Gegevens over het orgel van 1717

Uit het bundel "Prochie kosten, rekeningen en bewijzen

1716 1300 gulden coop van eenen nieuwen orgel en met kosten stellen
doxael tot 1410 guld. 10 stuivers. Dit aenveerd te betalen door al
de ingezetenen zonder uitneming, tenzij alleenlijk Ferdinand van
Goutrive, gebruiker van 59 gemete, 2, 22 roeden; Jan Boey 59.0.24;
Jan Van Renterghem 47.0.47 roeden en also te samen gebruyckende
166.0.73 .... enz

Uit het bundel "Proces bisschop"

Nr. 98 betreft de verkoop van het oude orgel

Nr.100 Is dus bij erreur geseid dat de nieuwen orgel door de prochie
bekostigd is geworden, zonder last voor de kercke

Nr.124 De orghele verkocht voor 21 p.gr. en de nieuwe gecost
boven de 300 p.gr.

Nr.149 Den nieuwen (orgel) door de prochie betaeld (niet de fabrique)
voor 300 p.gr.

Uit de Resolutieboeken - 1717

F°98v° 20 juli 1717 - Eerste betaling aan Jacobus Van Hende te Yperen.
Orgel 150 p.gr. courant

1725 Den nieuwen orgel heeft gecost 208 p. 5 sch. boven 50 guldens op

den ouden orgel, boven het hout etc halen etc

Uit het bundel "Rekening binnencosten"

1749 F°109 Aen Andries Barger, meester orgelmaker Brugge 14 p.gr. om den orgel in staet te stellen in Juni 1749, mits geheel discordeerende was waeraen vele was manquerende ende selfs onbekwaem van den goddelijken dienst behoorlijk te kunnen spelen

Gegevens over de orgels (algemeen)

Uit "Rekening binnencosten"

1749 F°109 - Aan Andries Barger, Meester Orgelmaker, Brugge 14 p. om den orgel in saet te stellen in 1749, mits geheel discordeerde was, waeraen vele was manquerende ende selfs onbequaem van den goddelijken dienst behoorlijk te kunnen spelen

+1750 F°41 - 8 p.gr. aen denselven (V.D.Haeghen schoolmeester) als orghelist

1781 F°13 recto - Moet het spelen van den orgel aenbesteed worden; den meestbiedende heeft

Uit "Prochie kosten, rekeningen en bewijzen"

1716 1716 - 1300 Gulden coop van eenen nieuwen orgel met kosten stelten (sic) doxael tot 1410 Gulden, 10 stuivers. Dit aenveerd te betalen door al de ingesetene zonder uitneming, tenzij alleenlijk ...

Uit "Proces bisschop"

Na 1708 Art. 147 - Den ouden orgel verkocht voor 21 p.

Art. 149 - Den nieuwen doorde prochie betaeld (niet de fabrique) voor 300 p.gr.

Greffier Lantsoght schrijft : (in 1601) dat er : "tsedert 1577 tot 1601, wesende 23 jaren, sulckx dat ghedeurende desen tijt ende lan-
ghe daernaer geen orghel ... meer en was

1677-78 F°49 - (1677-78) - art. Ultime - Was d'orghel gebrocken ende had maer ghespeelt te Paeschdage als blijktt F°50 art.1

1679-80 D'orghel niet ghespeelt als gebrocken

1685-86 Idem

1687-88 Idem

1702-03 F°56 Art.2 - Apostelle ghehoort den Heer Pastoor en de kerkmeesters declarerende dat het is 't versoeck van ghemeente dat den orghel

soude moghen spelen en dat de prochie het ordinaire pensioen van den organist heeft gheconseert (?) den helft ghedurende den oorloghe, sij dit ordinaere ghecontinueert met gesach van de kercke van Oostcamp, te beginnen St. Jans dach 1704

1704-05 F°54 art.2 - Tpensioen orghel niet en wordt ghebrocht om d'interdictie van den Quaeden tijd ghedaen Dheeren auditeuren

1706-07 Passeert de orghel in rek. 3.0.00.

1665 F°98 - Den anderen orghel door de fabrique betaelt voor den instel van het proces op hunnen privé name verkocht aen de prochie van Jabbeke

F°99 - Waervan 400 guldens betaelt

F°100 - Is dus per erreur geseid dat de nieuwen orgel door de prochie bekostigd is sonder last van de kercke

F°124 - De orghel verkocht voor 21 p.gr. en de nieuwe gecost boven de 300 p.gr.

BIBLIOGRAFIE

1. "Orgels - Werken / uitgevoerd door Jules Anneessens, Menen / 1905-1948" (brochure uitgegeven in eigen beheer door firma Anneessens / Menen);
Oostkamp wordt vermeld op de
- lijst "Nieuwe orgels",
- lijst "Electrische ventilatoren".
2. G. Claeys, burgemeester : "De gemeente Oostkamp", uitg. Desclée-De Brouwer, 1953;
blz.35 :
onder pastoor Joannes De Blessy (1665-1673);
(1667, oorlogsdreiging) "De pastoor deed de schilderijen, het orgel, de grote en kleine klok en de gewaden naar het klooster van de Paters Recoletten vervoeren. Ze bleven daar in bewaring tot 1685. ....
Met de terugkeer van de vrede, kreeg de kerk in 1685 haar meubilair en kunstwerken terug."
blz. 58-59, in een bijdrage door A. Janssens de Bisthoven :
"In 1642-43 breekt men het doksaal af .....,

en in 1665 komt een nieuw doksaal met orgel."

blz. 66 :

"De kerk bezat in het begin van de XVIIe eeuw een oksaal, dat in 1642-43 werd afgebroken. Uit de Jezuitenkerk te Brugge, kwam in 1665-66 een ander oksaal met orgelkast. (K.R., 1642-43 en 1665-66).

Thans draagt de eenvoudige tribune een fraaie orgelkast, die in twee cartouches de datum 1717 draagt. Drie consoles schragen de uitkragende pijpenbundels, in het midden op halfrond, aan weerszijden op een driehoekig voetstuk. Bazuinende engelen zijn als wangmotief van het bovenschot, vazen en tropeeën als bekroning van het hoofdgestel aangewend. Onze orgelkast vertoont, in algemene vormgeving, grote gelijkenis met enkele zeventiende eeuwse orgelmeubels van het Brugse Vrije, in 't bijzonder met de orgels van Stalhille en Damme. (cf. Fl. Van der Mueren, Het orgel in de Nederlanden, Brussel-Amsterdam, 1931, p.p. 112 vv. alsook titelplaat en plaat 39.)"

3. F. Peeters & M.A. Vente : "De Orgelkunst in de Nederlanden", uitg. Mercatorfonds, Antwerpen 1971;

blz. 192 - afbeelding van het orgelmeubel met als onderschrift OOSTKAMP (West-Vlaanderen), Sint-Pieters-Banden, eenmanualig orgel door Jacobus van Eynde (1717). Klassieke Westvlaamse indeling in middentoren, twee V-vormige hoektorens en gedeelde middenvelden. Op elke cartouche van de stoelfries het cijfer zeventien.

blz. 193 - vermelding op de werklijst van Van Eynde.

4. A. Verberne : "Hooghuys, ..." (div.), in Nationaal Biografisch Woordenboek, deel 5, Kon.Acad., Brussel 1972, kol. 458-464; zie onder "Hooghuys, Simon" :

"van 1827 tot 1845 onderhield hij het orgel te Oostkamp."

5. Gh. Potvlieghe & A. Fauconnier : "Luister van het orgel in Vlaanderen / Een studie over het leven en werk van J. van Eynde", uitg. De Monte, Leuven 1974; passim.

OOSTKAMP, SINT-PIETER

Orgelfront

Administratieve entiteit OOSTKAMP

Arrondissement BRUGGE

Gemeente OOSTKAMP

Parochiekerk SINT-PIETER'S BANDEN

ORGELS

B. Koororgel.

Auteur instrument : Jean Bruggeman / Moeskroen.

Bouwjaar : 1982.

INSTRUMENTDispositie

<u>Ped.</u>	<u>-I-</u>	<u>-II-</u>
Bourdon 16	Prestant 8	Gedekt 8
	Prestant 4	Fluit 4
	Oktaaf 2	Roerfluit 2
	Fourniture 4 r	Nasard 2 ² /3 (disc.)
		Sesquialter 2r (disc.)

manuaalomvang : C - g'''; discant vanaf c'.

pedaalomvang : C - d', steeds aangehangen aan I.

Overige gegevens

- mechanische tractuur; klaviatuur aan de prospectzijde.
- orgel beganegronds opgesteld in de zijbeuk, naast het koor.

Huidige toestand

- normaal.
-

Administratieve entiteit OOSTKAMP

Arrondissement BRUGGE

Gemeente RUDDERVOORDE

Parochiekerk SINT-ELIGIUS

KERK

De oorspronkelijke gotische kerk was in 1884 aanzienlijk vergroot en gewijzigd tot een driebeukige neogotische hallenkerk met transept. De westertoren werd in 1918 gedynamiteerd; na de oorlog werd de kerk wederopgebouwd en met neogotisch meubilair uitgerust.

=====

ORGEL
Auteur huidig instrument : Loncke Orgelbouw p.v.b.a. / Zarren.
Bouwjaar : 1977-78.

Een aantal elementen uit het vorig orgel, gebouwd door de Gebroeders Sloodmaekers / Brussel (begin 20ste e.), werden in het nieuw orgel verwerkt.

Van het voormalig Van Peteghem-orgel uit 1756 is terplaatse niets overgebleven.

INSTRUMENTDispositieHoofdwerk

Prestant 8

Roerfluit 8

Oktaaf 4

Fluit 4

Nazaard 2 $\frac{2}{3}$

Prestant 2

Vulwerk 3 r

Trompet 8

Borstwerk

Gedekt 8

Roerfluit 4

Oktaaf 2

Larigot 1 $\frac{1}{3}$

Vox Humana 8

Pedaal

Gedektbas 16

Fluit 8

Koraalbas 4

pedalen : I + II, Ped.+ I, Ped.+ II.

manuaalomvang : C - g'''

pedaalomvang : C - f'

Overige gegevens

- orgel beganegronde opgesteld in de zijbeuk.
  - mechanische tractuur; met aluminium onderdelen.
  - klaviatuur ingebouwd aan de prospectzijde, registertrekkers bezijden de klavieren;
de manualen komen uit het vorig orgel (enkel beleg ondertoetsen vernieuwd); balansklavieren.
  - rechtlijnig eenvoudig orgelmeubel in kalungihout, mahonie-multiplex e.d.m.
-

HUIDIGE TOESTAND

- normaal

datum prospectie : januari 1983.

In bijlage : ARCHIVALIA &
BIBLIOGRAFIE

Ruddervoorde, St-Eligiuskerk.

ARCHIVALIA

Hiernavolgende gegevens werden door ons genoteerd tijdens een onderzoek van het vorig orgel te Ruddervoorde op 9 juni 1974 :

Auteur instrument : gesigneerd "Slootmaekers Frères - Bruxelles".

Bouwjaar : begin 20ste e. (na 1918 ?).

Voormalig onderhoud : - firma Anneessens / Menen.

- firma Loncke / Esen.

Dispositie

<u>Gr. Org.</u>	<u>Récit</u>	<u>Péd.</u>
Flûte harmonique 8	Bourdon 8	Sousbasse 16
Montre 8	Salicional 8	Octave basse 8
Bourdon 16	Voix céleste 8	
Viola de gambe 8	Principal 8	
Prestant 4	Flûte octaviante 4	
Fourniture (3r)	Trompette harmonique 8	
	Basson-Hautbois 8	
	Voix humaine 8	

pedalen : Grand orgue à la pédale
 Recit à la Pédale
 Recit au Grand orgue
 Expression (zwelkastrede)
 Tremblant.

manuaalomvang : C - g'''

pedaalomvang : C - f'

Pijpwerk

- fabriekspijpwerk; veel kernsteken.
- houten pijpwerk is in grenen.
- loden conducten voor de geposteerde pijpen.

Windladen

- sleepladen, mechanisch.
- pijpopstelling : kleinste in midden, grootste aan zijkanten.

- papierbeplakking gebarsten; doorspraak en overloop.
- pulpeten versleten.
- ventielen in stiften bevestigd.

Klaviatuur

- vrijstaande speeltafel vóór het orgel.

Tractuur

- mechanisch, behalve de pedaalregisters.
- eiken wellenborden, ijzeren wellen, grenenhouten abstracten.

Windvoorziening

- grenen magazijnbalg; de beledering is verhard.
- originele windkanalen.

Orgelkast

- op het doksaal.
- waardeloos meubel in grenenhout; begin van vermolming.
- opstellingsschema :

	speeltafel
	Groot orgel
	Zwelwerk
	Pedaal
- Groot orgel en Reciet in één zwelkas.

Toestand

- instrument en meubel in verval.
  - geen onderhoud meer.
-

Ruddervoorde, St-Eligiuskerk.

BIBLIOGRAFIE

a) aangaande voormalige orgels.

1. A. Dewitte : "Gegevens betreffende het muziekleven in de voormalige Sint-Donaaskerk te Brugge, 1251-1600", in 'Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis te Brugge', deel CXI, 1974, afl. 3-4; zie blz. 169.
2. E.G.J. Gregoir : "Historique de la facture et des facteurs d'orgues", Antwerpen 1865; zie blz. 196, op de werklijst van Pieter van Peteghem sr. "*Ruddervoorde, 1756, 15 reg., fl. 900; ...*".
3. Tijdschrift 'Orgelkunst', VI^ojg., nr. 1, maart 1983; in de rubriek "Bouwstenen", zie blz. 26, als derde archiefstuk het bestek van P. van Peteghem.

b) aangaande het huidig orgel.

1. 'Mededelingen van het Centraal Orgelarchief', uitg. Instrumentenmuseum, Brussel 1978, zie blz. 44;
Werklijst van de firma Loncke :
"1977 : ombouw van het Sloomaeckers & Frères-orgel, 1890,
adv. P.François; 2 man.(56 toetsen), ped.(30 toetsen), mechanisch,
+ opgave van de dispositie.
(nota : deze dispositieopgave is enigzins anders dan de dispositie die wij aan het klavier noteerden, cfr. supra.)

Administratieve entiteit OOSTKAMP

Arrondissement BRUGGE

Gemeente RUDDERVOORDE

Parochiekerk SINT-GODELIEVE

KERK

Zaalkerk met toren op het noordwesten; de bouw werd aangevangen in 1955 en voltooid in 1958-59.

=====

ORGEL

Auteur instrument : (volgens naamplaatje)

"E. Verschueren
Kerkorgelbouwer
Tongeren 1959"

Onderhoud : firma Verschueren / Tongeren.

INSTRUMENTDispositie

<u>-I-</u>	<u>-II-</u>	<u>-P-</u>
Prestant 8	Wilgenpyp 8	Subbas 16
Holpyp 8	Roerfluit 8	Gedekt 8
Prestant 4	Gemshoorn 8	Ped.+ I
Vulwerk 3 k	Nasard 2 ² / ₃	Ped.+ II
Man. I + II	Zwegel 2	Ped.+ II 4'
Man. I + II 16'	Trompet 8	
	Man. II + II 16'	

speelhulpen : Tremolo

Trompet af

Zwelkastrede

druktoetsen onder klavier : Piano - Mezzoforte - Tutti /
Oplosser / Vr. Komb.

manuaalomvang : C - g'''

pedaalomvang : C - f'

Overige gegevens

- open pijp-opstelling; op het doksaal.
- elektrische tractuur.
- vrijstaande speeltafel.

HUIDIGE TOESTAND

- normaal.

datum prospectie : januari 1983.

BIBLIOGRAFIE

1. 'De Praestant', IX^ojg., 1960,
 zie blz. 25, onder rubriek "Orgelinhuldigingen" :
 Ruddervoorde, 15 aug. 1959,
 Orgelbouwer : fa. E.Verschueren, Tongeren
 Systeem : electro-pneumatisch
 Dispositie : .....
 (nota : deze dispositie verschilt op een aantal punten met de door ons
 aan het klavier opgetekende).
2. ' L'Organiste ', I^ojg., 1969, nr. 4, blz. 24 :
 Werklijst E. Verschueren, Tongeren :
 vermelding Ruddervoorde "orgel nr. 68, 1959, 2 kl.+ ped.,
 electrisch."

Administratieve entiteit OOSTKAMP

Arrondissement BRUGGE

Gemeente WAARDAMME

Parochiekerk SINT-BLASIUS

KERK

Neoclassicistisch gebouw uit 2de helft 19de e., met westertoren van 1878.

=====

ORGEL
Auteur instrument : (opschrift in de naamlank)

"Jules Anneessens-Tanghe fournisseur de S.S. le Pape Menin"

Bouwjaar : vermoedelijk tussen 1910 - 1920.

Nota : Van het orgel dat Ch.L. Van Houtte in 1853 in deze kerk
 bouwde rest blijkbaar niets meer. De kleine hoeveelheid
 oud pijpwerk die door Anneessens verwerkt werd, is duide-
 lijk niet van de hand van Van Houtte.

INSTRUMENTDispositieManuaalPedaal

Bourdon 16

Sousbasse 16

Bourdon 8

Montre 8

Gambe 8

Salicional 8

Voix céleste 8

Prestant 4

Doublette 2

Fourniture 3 r

speelhulpen : Clav. au péd.

zweltrede

Trémolo

Oct. aiguë

manuaalomvang : C - g'''

pedaalomvang : C - f'

Pijpwerk

Bourdon 16 : bevat pijpwerk uit begin 18de e. (stijl Van Eynde / Berger); tamelijk enge mensuur; er zijn meestal nieuwere baarden aangezet en diepere kernsteken ingebracht; de hoeden zijn nieuw (in origine dichtgesoldeerde gedekten ?); er zijn een aantal inscripties aanwezig op de manier van de orgelmakers Berger, doch datum en plaatsnaam werden niet aangetroffen; baspijpen in oregon-pine, nieuw.

Montre 8 : baspijpen in oregon-pine.

Bourdon 8 : bevat ouder pijpwerk, niet homogeen van samenstelling; bas in oregon-pine (nieuw); op de huidige C-pijp staat "Bourdon A" (later veranderd in "C"), verder geen inscripties meer; verder pijpwerk in laat-19de-eeuwse stijl (Ch. Anneessens?), 24 roergedekten + 7 open conische, hoog tingehalte.

Fourniture : Anneessens; behoorlijk van factuur, doch zeer wijde mensuur.

Al het overige pijpwerk is van J. Anneessens; veel spotted metaal en zink aangewend; overall expressions; alle houten pijpen in oregon-pine (vermolmd).

Windlade

- in grenenhout; roosters in beuk.
- veel vermolming.

Tractuur

- pneumatisch.

Klaviatuur

- vrijstaande speeltafel vóór het orgel.

ORGELKAST

- stijlloos meubel, zonder structuur.
- eiken façade, met niet-sprekende pijpen, waarachter het orgel in een zwelkas is opgesteld; zijkanten in populierenhout.

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval.

meubel : in verval.

onderhoud : nagenoeg onbestaand.

datum prospectie : januari 1983.

BIBLIOGRAFIE

1. E.G.J. Gregoir : "Historique de la facture et des facteurs d'orgues", Antwerpen 1865;
blz. 188-89 :
"VAN HOUTTE - VANDEN POEL (*Charles Louis*), à Waereghem ....
Orgues placées par ce facteur : ....
28° 1853, Waerdamme (Bruges), 8 reg. et péd. accr.; "
2. Gh. Potvlieghe : Werklijst van Ch.L. van Houtte,
in 'De Praestant', XV°jg., 1966, zie blz. 30;
zelfde vermelding als door Gregoir.
3. "Orgels - Werken / uitgevoerd door Jules Anneessens, Menen /
1905-1948" (brochure uitgegeven in eigen beheer door firma
Anneessens / Menen);
Waardamme wordt vermeld op de
- lijst "Nieuwe orgels"
- lijst "Electrische ventilatoren".

Administratieve entiteit TORHOUT

Arrondissement BRUGGE

Gemeente TORHOUT

Parochiekerk SINT-HENRICUS

KERK

Zaalkerk in baksteen onder één zadeldak, met uitspringend westportaal en met toren op het noordwesten; begonnen in juli 1941 en ingewijd in juli 1946.
Oudste parochie na die van Torhout-centrum (St-Pieter).

=====

ORGEL
Auteur instrument : Loncke Orgelbouw p.v.b.a./ Kortemark-Zarren.
Bouwjaar : 1981.

INSTRUMENTDispositie

Prestant 4	Gedekt 8
Roerfluit 4	Oktaaf 2
Larigot 1 $\frac{1}{3}$	

manuaalomvang : C - g'''
pedaalomvang : C - b° (aangehangen)

Overige gegevens

- Larigot in prestantmensuur.
- klaviatuur ingebouwd aan de prospectzijde, registers bezijden manuaal, toetsen met kunststofbeleg.
- qua vormgeving een positief, opgesteld vooraan bij het altaar.

HUIDIGE TOESTAND

- normaal.

datum prospectie : maart 1983.

Administratieve entiteit TORHOUT

Arrondissement BRUGGE

Gemeente TORHOUT

Parochiekerk SINT-JAN BOSCO

KERK

In 1958 werd een paviljoen van de voorbije Wereldtentoonstelling te Brussel aangekocht en in 1959 te Torhout ingericht als noodkerk.

In 1973-74 werd een nieuw kerkgebouw opgetrokken in gele zandsteen en beton, de toren in glijbeton.

=====

ORGEL

Auteur instrument : "Jos Loncke & Zonen

Orgelbouwers

Esen W-Vl."

Bouwjaar : 1968.

Het orgel stond aanvankelijk in de voorlopige kerk;
in 1974 overgebracht naar de nieuwe kerk.

INSTRUMENTDispositie

Prestant 8

Gedekt 8

Oktaaf 4

Roerfluit 4

Oktaafke 2

Sesquialter 2r (ab c')

Vulwerk 3r

manuaalomvang : C - g'''

geen pedaal

- 1 balanstrede bedient in- en uitschakeling van Prestant 8

Overige gegevens

- mechanische tractuur.

- registertrekkers aan weerszijden van het klavier;
metalen registerstokken.

- groot positieforgel, beganegronds opgesteld; integraal nieuw.

Nota : het betreft een seriematig vervaardigd positieforgel,
waarvan er diverse exemplaren verkocht werden
(zie b.v. ook De Haan, St-Monicakerk).

HUIDIGE TOESTAND

- normaal.

datum prospectie : september 1983.

Administratieve entiteit TORHOUT

Arrondissement BRUGGE

Gemeente TORHOUT

Parochiekerk SINT-PIETER'S BANDEN

KERK

Bij het bouwen van de gotische kerk in het begin van de XVIIe., werd de vieringstoren van de voormalige romaanse kerk behouden als westertoren.

Rond 1845 werd de kerk vergroot en rond 1900 samen met de toren gerestaureerd.

De toren werd in 1918 grotendeels vernield en in 1923 heropgebouwd.

Het huidige, vijfbeukige kerkgebouw met transept, westertoren en uitgebouwd westportaal werd, na de verwoesting door brandbommen in 1940, in romaanse stijl heropgebouwd in 1953-55.

ORGEL

Auteur instrument : Paul Anneessens / Menen.

Bouwjaar : 1972.

INSTRUMENT

Dispositie

<u>-P-</u>	<u>-I-</u>	<u>-II-</u>	<u>-III-</u>
Open bas 16	Prestant 8	Holpijp 8	Gedekt 8
Gedektbas 16	Roergedekt 8	Prestant 4	Salicionaal 8
Octaafbas 8	Octaaf 4	Fluit 4	Vox celestis 8
Zachtbas 8	Koppelfluit 4	Nazaard 2 ² /3	Principaal 4
Koraalbas 4	Sesquialtera 2r	Octaaf 2	Fluit 4
Fluitbas 4	Bovenoctaaf 2	Blokfluit 2	Kwint 2 ² /3
Superoctaaf 2	Nachthoorn 2	Fluitterts 1 ³ /5	Octaaf 2
Mixtuur 4r	Mixtuur 3r	Kwint 1 ¹ /3	Woudfluit 2
Trompetbas 16	Scherp 2r	Sifflet 1	Mixtuur 3r
Trompet 8	Trompet 8	Cymbel 2r	Dulciaan 16
P + I	Klaroen 4	Kromhoorn 8	Trompet harmonique
P + II	I + II	II + III	Tremulant
P + III	I + III		

- druktoets : Vr.Comb. / Af.
- voetbediend : - P + I, P + II, P + III,
I + II, I + III, II + III.
- balanstrede zwelkas.
- deelb. comb. P - I - II - III.
- Tutti.

manuaalomvang : C - g'''

pedaalomvang : C - f'

Overige gegevens

- electro-pneumatisch systeem.
- vrijstaande speeltafel; registertuimelaars.
- orgel in het koor opgesteld, met de speeltafel terzijde ervoor.
- basismeubel met daarop het pijpwerk in open opstelling.

HUIDIGE TOESTAND

- normaal.

datum prospectie : mei 1983.

In bijlage : BIBLIOGRAFIE

Torhout, St-Pieterskerk.

BIBLIOGRAFIE

1. P. Lansens : "Geschiedenis van Thourout", Brugge, 1845;
zie blz. 197.
2. Brochure "Rapports & Certificats ...",
gevolgd door "Aperçu de quelques articles de journaux par
rapport à des orgues mécaniques", Tourcoing, 1902
(gedrukt in opdracht van firma Anneessens);
blz. 108-109 :
"Expertise des orgues de Thourout",
geciteerd uit een niet vernoemde krant van "Mardi 7 Février 1893";
gunstig rapport over het nieuw Ch. Anneessens-orgel.
3. "Orgels - Werken / uitgevoerd door Jules Anneessens, Menen /
1905-1948" (brochure uitgegeven in eigen beheer door firma
Anneessens / Menen);
Torhout wordt vermeld in de lijst "Vernieuwde en herstelde
orgels", met bijkomende vermelding "(vernield in oorlog 1940)".
4. R. Haelewyn : "Na 32 jaar ... Torhout krijgt een nieuw orgel",
in 'Het Houtland', 14°jg., nr. 4, blz. 8-13 :
*"Het is inderdaad een lange periode dat Torhout de vertrouwde orgelpijpen
heeft moeten missen!
Reeds vele jaren geleden kende men alhier het orgel. In het boek "Rembert
van Torhout", door onze stadsgenoot prof. G. Meersseman, is er reeds melding
van Psalmen, zang, koorgebed, missie-seminarie, tonsuur, enz. Van een orgel
is er nog nergens sprake.
Torhout bezat dus in die tijd een gekend missie-seminarie, mannen als Ansgar
en Rembertus en een Karolingische kloosterkerk. In 879 vielen de Noormannen
Torhout binnen en plunderden het helemaal. Dan moeten we wachten tot aan de
komst van Robrecht de Fries, die onze stad met een prachtige romaanse kerk
sierde. Zo bleef onze prachtige stad tot de Geuzentijd. De rijkdom van de
jaarmarkt, begiftigd met een kapittelkerk van zeven kanunniken was spreek-
woordelijk.
Dat er in die tijd ook een orgel was, weten we uit het dekanaal archief uit*

de volgende tekst : "Item ascentione domini 1578 quam Balfart met scotten ende L anou met syn Francoisen tot Torhout ende lagen daerseven weken, bij wiens soldaten een schoonen orgel bedorven weird ende de zoetelaers ghestolen ende verkocht al 't pijfwerk tot Brugge. Daarna als de kerck met gans de stede van Thourout verbrand wierd, verbrandde de casse van de blaesbalge ende de zolder af; en verder : 't positief dat up den docsael stond verbrand ofte wechghedregen ..." Aldus de commentaar in het register coellationis nr 13. Dat is ten minste het enig positief getuigenis. Het gebeurde dus op Hemelvaartdag 1778. (sic; moet zijn 1578)

Vele dagen bleef de kerk aldus een rokende puinhoop. De geuzentijd was ruim 40 jaar een beroerde tijd.

We moeten wachten tot in de jaren 1620 om een herbouwde kerk, waarvan vele foto's bestaan. Reeds zes jaar nadien vinden we weer een tekst. Er ontstond een geschil tussen de kapittelheren en de stadsmagistraat : "Voorts aenghaende all meubelwerken ende reparatien ande voornoemde kerk van binnen ofte van buiten, zoo tot cieraet of anderzints 't sy ande choir, choorkerke ofte den torre 't coopen van clocken, orighele ende ander ornamenten".

(A.C.T. nr. 1127 - 13 - 10 - 1672).

Naarmate de tijden dichter bij komen vinden we steeds meer terugkomende teksten. Er zijn er zelfs een paar interessante :

Onder nr. 1166. Voorwaarde van de aanbesteding voor het vernieuwen en vergroten van de orgel. Spijtig genoeg is de tekst niet gedateerd, maar het stuk is oorspronkelijk.

Nummer 111. Heer Jan Spilmans, griffier van het land van Wijnendale, stelde de heren van de kerk voor een grafkelder te mogen delven op de hoge koor en een zitplaats te mogen aanwijzen naast de orgel. (A.C.T. nr. 3). Die zitplaats werd er gebouwd op 26-8-1631.

Op 17 oktober schenkt proost de Rifflart een claversin aan de coralen.

(1727 - nr. 826). Over dit claversin liggen nog heel wat nota's. De coralen waren de zangertjes van het kapittel; hun leraar was de scholaster.

Later blijkt dat de proost (wegens het recht van het beste hoofd) ditzelfde claversin had aangeslagen in het sterfhuys van Kan. Drubbele (18 sept. 1792). Gedurende de Franse revolutie (de kerk werd gesloten) moest het orgel weer hersteld worden. In 1827 moest een nieuw orgel worden gebouwd. Het werd gemaakt door Van Peteghem uit Gent. Naast nog enkele herstellingen (o.m.

vontkapel en kruisweg) kostte de herstelling toen 60.000 fr. Weer kon men voor bijna 100 jaar het orgel bespelen.

In de nacht van 16 oktober 1918 stortte met donderend geraas de ondermijnde kerktoren in. Het prachtig en merkwaardig orgel, gemaakt door Agneessens in 1892, lag in puin ... "

5. A. Deschrevel : "De ombouw van het orgel in de St-Pieterskerk te Torhout door P.Ch. Van Peteghem in 1822", in 'Het Houtland', jaarboek 1975, blz. 8-11.

Administratieve entiteit TORHOUT

Arrondissement BRUGGE

Wijk WIJNENDALE

Parochiekerk SINT-JOZEF & GELUKZALIGE KAREL DE GOEDE

KERK

Het gehucht en kerkdorp Wijnendale ligt grotendeels op grondgebied van Aartrijke en Ichtegem. In 1975 administratief bij Torhout gevoegd.

Driebeukig bakstenen kerkgebouw in neoromaanse stijl, opgetrokken in 1935.

=====

ORGEL
Auteur instrument : Loncke Orgelbouw p.v.b.a. / Kortemark-Zarren.
Bouwjaar : 1982.

INSTRUMENTDispositie

Prestant 8 bas	Prestant 8 sup
Gedekt 8 bas	Gedekt 8 sup
Prestant 4 bas	Prestant 4 sup
Roerfluit 4 bas	Roerfluit 4 sup
Oktaaf 2 bas	Oktaaf 2 bas
Vulwerk 2 r	Seskwialter 2 r sup
	Cymbel 2 r

manuaalomvang : C - g'''

bas = C - b°, sup = c' - g''',

de Seskwialter echter = a° - g'''.

pedaalomvang : C - b° (aangehangen)

Overige gegevens

- klaviatuur ingebouwd aan prospectzijde; registertrekkers weerszijden van het manuaal.
- balansklavieren, alu-chassis en metalen toetstractuur; kunststofbeleg.
- qua vormgeving een groot positief, beganegronds geplaatst vooraan in de kerk.

HUIDIGE TOESTAND

- normaal.

datum prospectie : maart 1983.

BIBLIOGRAFIE

1. J. Marichal : "Nieuwsjes uit de orgelwereld", in 'Orgel- en Vespernieuws', nr. 9, juni 1982, blz. 3 :

"Op zaterdag 29 mei werd aldaar (=Wijnendale) het nieuwe orgel gewijd door deken Vanderhaeghe en ingespeeld door Ronny Plovie. ....

Samenstelling van het orgel :

1 klav. - aangehangen pedaál -

mechanische toets- en registertraktuur.

Het orgel werd gebouwd door de firma Loncke uit Kortemark (Zarren) naar een ontwerp van E.H. Freddy Rotsaert, orgeldeskundige."

(+ opgave dispositie)

2. 'De Mixtuur', nr. 40, Schagen (NL), dec. 1982, blz. 382;
(zelfde vermelding als sub. 1.)

Administratieve entiteit ZEDELGEM

Arrondissement BRUGGE

Gemeente AARTRIJKE

Parochiekerk SINT-ANDRIES

KERK

Neogotisch gebouw, opgetrokken in 1894-1900; driebeukig gebouw met toren op de noordwestzijde. Vervangt een vroeggotische kerk, die omstreeks 1620 verbouwd werd, en naderhand in verval geraakt was.

===== '

ORGEL

Auteur oorspronkelijk instrument : (naamplaatje)

"Frédéric Loncke

Eessen "

Bouwjaar : 1909-1910.

Fr. Loncke zou volgens stipulatie in het bouwcontract (zie § Archivalia) een 5-tal registers uit het oud orgel (vermoedelijk nog het orgel van P. van Peteghem & zoon, 1773) opnieuw verwerken; het is niet meer uit te maken of dit inderdaad gebeurd is (ze zijn in elk geval thans niet aanwezig).

In de twintiger jaren werd het orgel in twee delen gescheiden, zagezegd om het venster achter het doksaal vrij te maken.

De voorkant van het orgelmeubel werd op een smaakloze wijze omgevormd en verwerkt met houten beschotten; het binnenwerk werd afgeschermd met ramen voorzien van metaalgaas. Deze ingreep werd uitgevoerd door J. Anneessens uit Menen.

In 1978-79 werd het meubel naar zijn oorspronkelijke vorm teruggebracht door de firma Loncke uit Kortemark-Zarren.

Het oude pijpwerk werd behouden maar windladen en mekanieken zijn volledig nieuw.

De dispositie van 1909 werd uiteindelijk, en in tegenspraak met het herstellingsdossier dat opgesteld was door A. Deschrevel, niet helemaal gereconstrueerd.

Pijpwerk

We stelden vast dat er wat betreft pijpwerk meer vernieuwingen gebeurd zijn dan in het oorspronkelijk bestek voorzien waren : zo zouden de oude spelen gewoon hersteld worden (alleen bij de Montre 8 waren 12 nieuwe pijpen voorzien).

Doch naast de reeds vermelde dispositiewijzigingen zijn o.m. nog veranderingen gebeurd in het Reciet :

Bourdon, diskant nieuw; in de 4' roergedekten die nieuw lijken; 2' conische fluit, nieuw; tongwerk bas nieuw, diskant romantische factuur (occasiepijpen?) enz.

Ook ouder pijpwerk dat Fr. Loncke als herbruikbaar voorzag in zijn bestek is thans blijkbaar niet meer aanwezig.

Windladen

- nieuwe sleepladen (in origine kegelladen).

Tractuur

- mechanisch; integraal nieuw, in aluminium.

Klaviatuur

- vrijstaande speeltafel, vóór het orgel.
- veel onderdelen zijn vernieuwd (manualen, voetklavier, register-trekkers).
- registernaamplaatjes zoals ze bij orgels van Fr. Loncke aangetroffen worden, doch vermoedelijk allen nieuw.

Windvoorziening

- magazijnbalg.

ORGELKAST

- het meubel is een geslaagde realisatie in neogotische stijl, passend bij het kerkinterieur.
- bestond in origine uit één meubel, dat later in twee delen werd gesplitst, en tijdens de laatste restauratie opnieuw tot één meubel werd samengevoegd.

HUIDIGE TOESTAND

- normaal.

datum prospectie : januari & mei 1983.

In bijlage : ARCHIVALIA &
BIBLIOGRAFIE

Aartrijke, Sint-Andrieskerk.

ARCHIVALIA

"Liber Memorialis" van de Kerkfabriek van Aartrijke.

Ten jare 1909 was er sprake van het stellen van eenen nieuwen orgel in de Kerk van Aertrycke.

De heeren Voorzitter en leden van het Bureel der Kerkfabriek van Aertrycke van den eenen kant en meester Frans Frederic Loncke, kerkorgelmaker te Eessen van den anderen kant, zijn overeengekomen dat, laatsgenoemden gelast is met het maken en plaatsen van een nieuw orgel in de Kerke van Aertrycke, en dat dit orgel zal gemaakt zijn volgens de hieronderstaande beschrijving en volgens de bespreking tusschen weledele Heer Julien van Caloen de Basseghem, de Zeer Eerw. Heer Kanunik Dejaegher, de H.H. Alf. Mervillus onderpastor van Aertrycke en Frans Loncke orgelmaker, in hunne vergadering gehouden te Brugge in april 1909.

Artikel I - Beschrijving

Het orgel verdeeld op twee handclawieren en met een afzonderlijk voetclawier zal de volgende spelen bevatten :

1. Op groot orgel tellende 56 noten :

1. Montre of principaal 8 voet
2. Prestant 4 V.
3. Gamba 8 V.
4. Bourdon 16 V.
5. Bourdon 8 V.
6. Quinte 6 V.
7. Doublette 2 V.
8. Fourniture 3 rangen - quinte 3 voor basrang
9. Bombarde 16 V
10. Trompette 8 V.

2. Op recit van 56 noten

1. Principal 8 V.
2. Prestant 4 V.
3. Bourdon 8 V.
4. Salicional 8 V.
5. Voix céleste 1 rang 8 V
6. Dulciana 8 V.

7. *Traversière* fluit 8 V.

8. *Flûte* 4 V.

3. Voetclavier van 27 toetsen

1. *Sousbasse* 16 V. echt spel

2. *Flûte basse* 8 V. echt spel

Te samen twintig spelen op twintig registers.

Het orgel zal de volgende tertten of pedalen van verbindingen hebben :

1. Koppeling der twee handclavieren

2. Koppeling van grootorgel met voetclavier

3. Koppeling van recit met voetclavier

4. *Expression* - recit

5. *Forté* - Verders druktoetsen of trekkers voor piano, mezzoforte en forte.

Het orgel zal gebouwd zijn met platte pistonladen, de trekking der clavieren met latjes, zoals dit is op de orgels met sleepregisters. De werking der registers met winddrukking, of mechanisch volgens het de orgelmaker best oordeelt en goedvinden zal.

Artikel II - Windladen of sommiers.

De windladen zullen verveerdigd worden gansch uit best eikenhout, zonder berst, knopen of spek. De pistons zullen plat zijn, sterk belederd, uit drooghout, en geplaatst worden op sluitstukken in eikenhout, zodanig gemaakt dat deze kunnen afgevezen worden, ingeval er iets aan de kegels of pistons schillen zou. De windkanalen zullen van voldoende afmeting zijn om al de spelen met genoegzame wind te spijzen. De bassen van de Bourdon 16 zullen daarenboven eigene sommiers hebben, ook met platte kegels, voor ingevalle zij te veel belemmering in het werk zouden maken, en te verre af van direkten wind zouden moeten staan. De sommiers zullen ook gansch van eikenhout zijn en geplaatst worden langsbuiten op zijden het orgelgestel. De kegels of pistons zullen opgeheft worden bij middel van beursekens in wit schaapsleder, de voegen gehouden in aluminium tegen het ontlijmen.

De trekking van de klavieren tot de sommiers zal niet pneumatisch maar mechanisch zijn, dat is bij middel van rechtdradige treklatjes. Alles zal met veel zorg en juistheid afgewerkt worden.

Artikel III - Pupiter en clavieren.

De orgelmaker zal een schoon pupiter maken, gansch uit eikenhout en bevattende

twee handclawieren, ieder van 56 toetsen, van Do tot Sol 56 en gemaakt uit eikenhout, de ramen belegd met palissander, of een ander prachthout. De buitentoetsen zullen belegd zijn met ivoir, en de diëzen zullen in zwart ebbenhout zijn. Het pupiter zal aldus geplaatst zijn, dat de orgelist bij het spelen met zijn aangezicht naar het hoogaltaar gekeerd zij, het orgel achter hem. De trekkers der registers zullen niet ver uitkomen, knopen (appels) hebben in prachthout en hun opschrift op parcelinnen schilden, gelijkmd boven ieder register. Die schilden zullen wit zijn voor de grooten orgel, rood voor het recitorgel, blauw voor het pedaalorgel. Mogelijks in plaats van knopen (appels) hiervoor gemeld, dat het een slach van toetsen zullen zijn om neder te duwen. De schilden met de namen staan evenals het met de appels of knopen zou zijn, boven ieder register of druktoetse.

Artikel IV - Contreclawieren of abrégés.

Deze zullen kunne rollen of draaibomen hebben uit ijzer, de draagarmen en trekkers zullen van koper zijn. De ramen zullen gemaakt worden in eikenhout.

Artikel V - Blaasbalg en regulateurs.

Windbuizen en windleiders.

Teneinde het orgel van voldoende wind te voorzien zal er een grooten blaasbalg gemaakt worden uit eerste klas van rood dennenhout, met sterke ramen en opgevezen deksels. De plooiën zullen gemaakt zijn uit sterke panelen en gelijkmd zijn tusschen dubbele lederen banden. Er zal eene uitslaande en eene inslaande plooi zijn. De windgevers zullen bij middel der voeten van de blazer bewogen worden. Vier dubbele sterke ijzeren windscharen zullen het opengaan of heffen der plooiën regelen. Die blaasbalg zal buiten de kas geplaatst worden in den hoek van d' hoogzaal langs den oostkant.

De grote windlade en die van het recitorgel zullen elk een afzonderlijk blaasbalgske reguleteur hebben, dat zal aangelegd worden onder in de kas. De windbuizen van den blaasbalg, gemaakt uit uitgezocht dennenhout, langs binnen bestreken met lijm, langs buiten gedicht met zwaar blauw papier, zullen van voldoende afmetingen zijn, en zooveel mogelijk in rechthoek gebogen worden. Papieren buizen zullen nergens aangebracht worden, de andere windleiders zullen in lood zijn, de meest breedste in zink.

De windbuizen boven de pistons der register, zullen uit eikenhout zijn.

Artikel VI - beschrijving der spelen.

Voor de tinnen pijpen, zal de orgelmaker het mengsel kiezen van 75% tin op 25% lood, met uitsluiting in dit mengsel van gelijk welk ander metaal.

Voor de houten pijpen zal hij het beste dennenhout kiezen zonder spek of doorgaande knopen. De mondstukken der houten pijpen zullen in eikenhout zijn.

Voor de traversiere-pijpen wordt een vreemde soort, wild krielelaar, gebruikt.

Eenige baspijpen in plaatst van in dennenhout, worden gemaakt in vertind zink, ten einde zoveel mogelijk hetzelfde toonkarakter in het spel te houden.

Al de spelen zullen hun eigen toonaard hebben, geharmoniseerd zijn op een winddruk van 86 milim. en op den toongever van 435 wemeligen voor de La normaai.

De stemming der spelen zal zeer nauwkeurig gedaan worden. Het geheel zal krachtig zijn, rond, harmonieus, een ware orgeltoon opleveren.

Hieronder volgt van ieder spel het getal pijpen, de opgave van bestanddeel en den aard hunner harmonisering.

1. Monter 8 voet op grootorgel = 56 pijpen, 44 bovenpijpen in tin, 12 bassen in vertind zink, ronden krachtigen, vollen toon.
2. Gamba 8 V., 56 pijpen in tin met windfreinen. Aangename strijkenden toon de violen gelijk. In kracht de montre gelijk.
3. Prestant 4 V. 56 pijpen in tin. Ronden krachtigen toon d'octave van montre.
4. Bourdon van 16 V., 56 pijpen - 32 in tin gestopt, 24 in dennenhout, ronden zwaren ronkenden toon.
5. Bourdon 8 V. 56 noten 44 in tin, 12 in dennenhout, ronden toon.
6. Quinte 6 V., een open spel op de goede van breed montre, 56 noten in tin, toonaard als montre maar iets zachter.
7. Doublette 2 V. 56 (pijpen) noten genomen uit de beste pijpen van 't oud orgel. Open spel, toonaard als de prestant maar min sterk.
8. Voor groote mixture een plein jeu of fourmiture 3 rangen. De basrang beginnende met quinte 3 is in nieuwe pijpen in tin gemaakt. De overige komen uit de best bewaarde pijpen van 't oud orgel, en aangevuld met eenige nieuwe (56 noten - basoctave 2 rangen verder 3 rangen)
9. Bombarde 16 V. Rietspel - 44 noten, te beginnen met 2^oDo in den linkerkant, paviljoenen in tin. De vleren of rieten slaan op lepels met zacht leder belegd, krachtigen, ronden en bourdonnanten toon.
10. Trompette 8 V. Rietspel van 56 noten, met tinnen paviljoenen. Gemaaksel als de bombarde 16 V. zwaren ronden toon.

Op recitorgel :

1. *Principal 8 V. 56 noten - 12 bassen open in hout - 44 in tin.*
Ronden toon, wat zachter dan de montre 8.
2. *Salicional 8 V. 56 pijpen, waarvan 44 in tin en 12 bassen in sterk zink.*
Klank verre als de Gamba maar veel zachter.
3. *Voix Céleste 8 V. 44 noten in tin - 12 bassen in gemeenschap met salicional*
bas. toon gelijk salicional.
4. *Prestant 4 V. spel genomen uit het oud orgel. Hersteld en beter geharmoni-*
seerd. 56 noten.
5. *Bourdon 8 V. Het oud bourdonspel verbeterd uit het oud orgel. 56 noten.*
6. *Dulciana 8 V. 56 noten - 44 in tin - 12 bassen in gemeenschap (of ontleend)*
met principal 8 V.
7. *Traverse fluite 8 V (flute traversière 8) - 56 noten - 44 open bovenste deel*
octaveerende en 12 gestopte bassen in hout. D' overige zijn al gemaakt in
hout - Toon zeer aangenaam, de groote fluit van het orkester gelijk.
Een schoon solospel.
8. *Flute 4. 56 noten genomen uit het oud orgelspel.*

Op 't voetclavier

1. *Sousbasse 16 V. 27 pijpen in hout. Ronden zwaren toon als die van de contre-*
basse in het orkest.
2. *Flute 8 - open. Basfluit in breede maat - 27 noten in hout. Zwaren toon.*
De pijpen van de Gamba, Salicional, Voix céleste hebben windfreinen, de
trompette en Bombarde paviljoenen zullen goed geschraagd worden, tegen gevaar
van omvallen.

Artikel VII - Gestel en Expressiefkas - Plaats op d'hoogzaal.

De orgelmaker zal zelf het gestel maken voor gansch het orgel te kunnen plaatsen, zonder een buffet nodig te hebben. Hij zal ook eene kas of doos maken in dennenhout, zoals het gestel zal zijn, voor het recitorgel in te plaatsen. Deze doos zal paneelen hebben van hout, minstens 4 cm dikte (de zageteere medegerekend) 't is te zeggen uit doorgezaagde cadriers, van 8 cm dikte, de zagetiërs medegerekend. Hij zal ook een eiken bank maken voor den orgelist en het plankier voor deze bank op te staan.

De orgelmaker zal rekening houden dat er tusschen de twee partijen besproken en overeengekomen is, van minsten 2 meters tussenruimte te laten, tusschen 't gestel van den orgel en de balustrade van 't hoogzaal.

Artikel VIII - Prijs.

Het orgel aldus opgemaakt, met groote zorg en sierlijk opgedaan zoodat het als een meesterstuk zal kunnen doorgaan, zal negen duizend eenhonderd en achttien fr. kosten, betaalbaar als volgt :

1. tweeduizend franks bij levering van 't orgel ter plaats.
2. tweeduizend franks, binst den loop van het werk, wanneer het orgel tenminsten van den helft opgemaakt is.
3. Vierduizend franks na de voltooiing van het orgel, en na deszelfs goedkeuring.
4. Een duizend een honderd en achttien franks, een jaar later op den dag der goedkeuring

In den prijs hierboven van f 9118 (negenduizend honderd en achttien fr.) zijn begrepen alle onkosten van vervoer, logement, plaatsing, afslaan en vervoer van 't oud orgel en loon aan den blazer binst het werk der plaatsing.

Artikel IX - Onderzoek en keuring.

Na de voltooiing van het werk, de orgelmaker zal schriftelijk de Voorzitter der Kerkfabriek van Aertrycke verwittigen en het onderzoek van zijn werk vragen. Dit onderzoek zal gedaan worden binnen de veertien dagen nadien en de partijen verklaren van nu af de beslissing der experten te aanvaarden.

Deze onderzoekers zullen ten getale zijn van drij, den eenen door de Kerkfabriek aangesteld, den tweeden door den orgelmaker en den derden door overeenkomst, zoo niet door den Voorzitter der Kerkfabriek. In geval de orgelmaker geen expert zoude benoemen, de Voorzitter der Kerkfabriek behoudt het recht twee experten te benamen, en aan hunne uitspraak zal de orgelmaker verbonden blijven.

Artikel X - Dagtekening der voltooiing van 't werk.

Volgens onderlinge afspraak zal de orgelmaker het orgel voltrokken hebben tegen 1 September 1910, ten ware ziekte of sterfgeval zulks verhinderde.

Artikel XI - Waarborge.

Na de betaling van het derde termijn of gedeelte der koopsom hiervoor bepaald, zal de orgelmaker zijn werk schriftelijk waarborgen gedurende een termijn van vijftien jaren, te rekenen van af den datum der aflevering van het schriftelijk waarborgbewijs :

1. Tegen alle gebruik van slecht hout, tin en andere bouwstoffen.
2. Tegen het in- of omvallen en inzakken van pijpen.

3. Tegen alle stoornis in het mekaniek.
4. Tegen het blijven piepen of spelen van pijpen.
5. Tegen alle breuk in gelijk welk gedeelte van het orgel.

Aldus opgemaakt en getekend door beide partijen den 3 mei 1909.

Den orgelmaker Frans Frederic Loncke begon zijn werk in zijn werkwinkel te Eessen, bijgestaan door zijn twee knechten te weten Camille Dumon en Jules Lemahieu.

De orgelmakers begonnen hun werk in de kerk den 23 July 1910 en wierd maar opgehouden den 16 Dec. 1910. Het werk was verachterd door de ziekte en de dood van de echtgenote van de H. Fr. Frederic Loncke.

Het onderzoek van den orgel had plaats den 12 January 1911.

Ziehier het getuigschrift door de onderzoekers gegeven. Daar er twee Franschmans deel van maakten zoo wierd het in het Fransch gegeven.

Nous soussignés appelés à l'expertise du nouvel orgue placé en l'église d'Aertrycke par M. Frédéric Loncke, facteur d'orgues à Eessen, reconnaissent avec plaisir que le dit travail correspond entièrement aux stipulations du devis. Le facteur a livré un oeuvre qui mérite les plus grands éloges et qui peut lui servir de recommandation sérieuse.

Aertrycke le 12 Janvier 1911

M. Em. Dejaegher chan.

M. Victor Terly vic. doyen du C. de loon plage

S. E. Brandt organiste à Dunkerque

S. J. van Caloen présid. de la fabrique de l'église

Vidi 12 Junii 1911 Fr. Mervillie past. dec.

Zitting van de kerkraad op zondag 3 april 1932.

Gezien de gunstige inlichtingen bekomen over het gebruik van een electrische ventilator, zoo wordt er beslist er ook één te plaatsen. Er wordt overeengekomen met de Heer Jules Agneessens te Meenen, voor de som van 3400 Fr.

Er zijn dringende herstellingen te doen, bijna al de membranen zijn versleten of beschadigd, de Heer Agneessens wordt ook met het werk belast. Hij zal ter zelveertijde het orgel grondig kuisen.

Aartrijke, Sint-Andrieskerk.

BIBLIOGRAFIE

a) aangaande een voormalig orgel :

E.G.J. Gregoir : "Historique de la facture et des facteurs d'orgues", Antwerpen 1865;
zie op de werklĳst van Pieter van Peteghem sr.,
blz. 197 : "...; Aertrycke, 1773, avec son fils, 16 reg., fl. 850; ..."

b) aangaande het Loncke-orgel :

1. J. Loncke : "Geschiedenis van een orgelbouwer", deel III, i
'De Schalmei', I^ojg., 1946, nr. 5, blz. 23-24;
op de lijst "Orgels van Frederik Loncke, ...

gemaakt tussen 1889 en 1924" :

"Aertrycke, kerk, 18 sp., 2 klav., afz.ped.

Kegelladen, pneumat. voor registers,

klavieren met mekanieke trekking,

vrijstaande speeltafel,

geb. in 1909

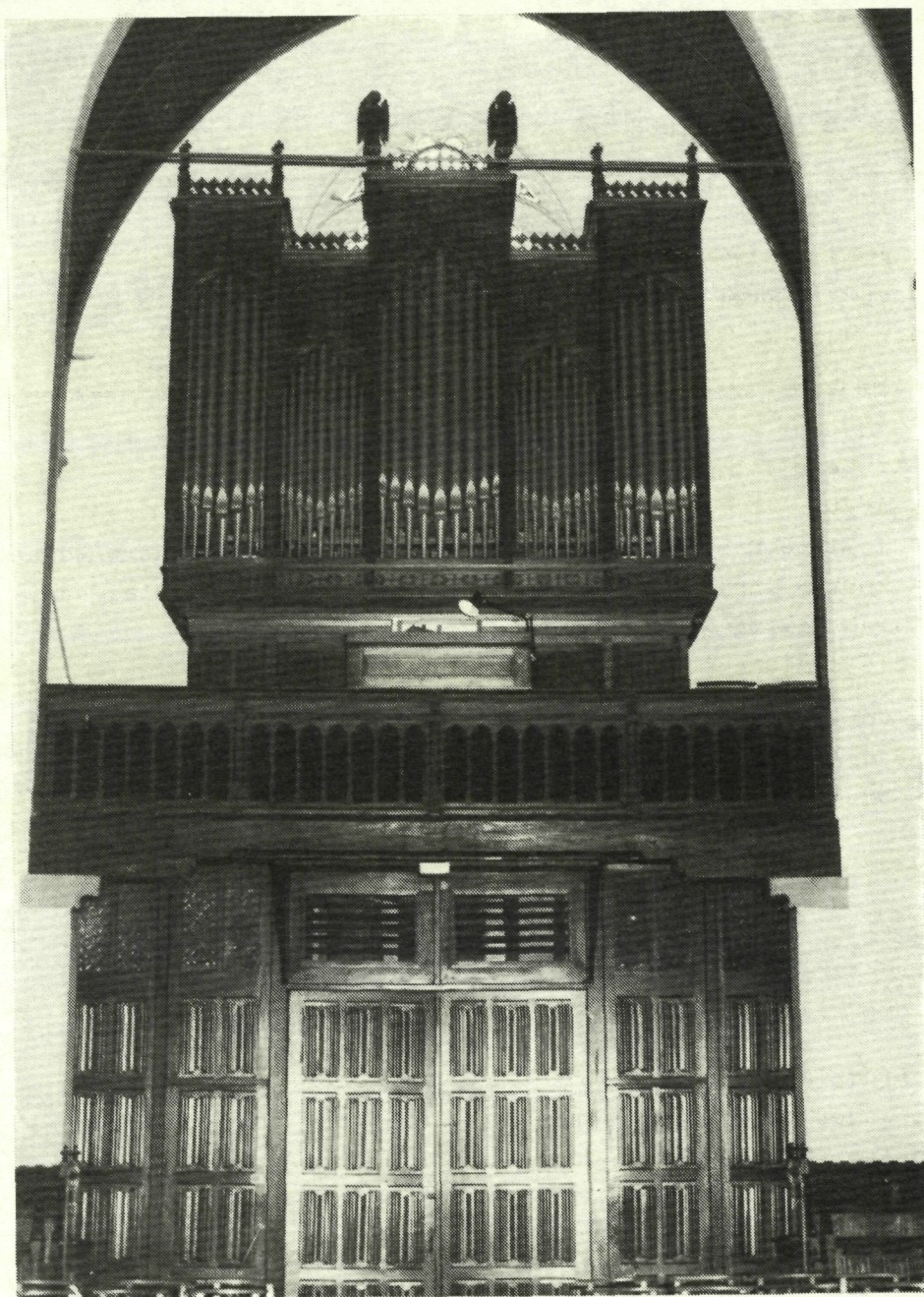
(debut van Jozef, oudste zoon van Frans Fred. als leergast)"

2. "Orgels / Werken uitgevoerd door Jules Anneessens, Menen /
1905-1948" (brochure uitgegeven in eigen beheer door firma
Anneessens / Menen);

Aartrijke komt voor op de

- lijst "Vernieuwde en herstelde orgels"
- lijst "Electrische ventilatoren".

AARTRIJKE, SINT-ANDRIES

Doksaal met orgel

Administratieve entiteit ZEDELGEM

Arrondissement BRUGGE

Gemeente LOPPEM

Parochiekerk SINT-MARTINUS

KERKIn oorsprong een laatgotisch kerkgebouw (begin XVIe.).

Vanaf 1870 totaal verbouwd in neogotische stijl.

Neogotisch interieur.

=====

ORGEL

Auteur instrument : L.B. Hooghuys / Brugge.

Bouwjaar : 1876.

In 1868 was het oude orgel gedemonteerd; daarna werd de
kerk grondig verbouwd, wat geruime tijd in beslag nam.

Pas daarna werd het nieuwe orgel geplaatst.

Transformatie : J. Anneessens / Menen, 1928.

Nota : Het vorig orgel (A.J. Berger, 1743) werd door Hooghuys in
1868 overgeplaatst (met verbouwing) naar Heule-Watermolen,
St-Godelievekerk.

INSTRUMENTDispositie

(registertrekkers op een horizontale rij boven het klavier)

(zie volgende blz.)

- * : was tremulant.

- Cornet : ander naamplaatje (nieuw? of enig nog origineel?).

- Salicional & Voix céleste : naamplaatjes van J. Anneessens.

manuaalomvang : C - g'''

pedaalomvang : C - f° (aangehangen)

0	(lege opening) *
0	Cornet
0	Montre 8
0	Bourdon 8
0	Salicional 8
0	Flûte 4
0	Doublette 2
0	Quinte 3
0	Voix céleste 8
0	Trompette basse 8
0	Trompette dessus 8
0	Prestant 4

Pijpwerk

+ front : - 16 pijpen van Prestant 4, de overige zijn stomme.
- de bovenlabia zijn verguld (goudverf).

+ binnenpijpwerk :

- alle pijpwerk heeft een vrij hoog tingehalte.

Prestant 4 : 20 + 20 pijpen op de lade, de rest in het front; de twee laagste oktaven hebben baarden; de stemranden zijn ernstig beschadigd; staat op de eerste sleep achter het front, de frontpijpen moeten grotendeels uitgenomen worden om bij het binnenpijpwerk te geraken (het orgelmeubel kan achteraan of opzij niet open; de rugwand is tegen de muur aangebouwd).

Trompette 8 bas & dessus : ronde nootvormige koppen; koperen lepels, lichtjes vertind, betrekkelijk smalle maat (naar modernere stijl toe); ijzeren stemkrukken, verroest; tinnen schalbekers, overal zijn expressions ingetrokken (niet origineel); zonder overkraging; de grootste met een blikken hals; de 2 kleinste zijn open labialen (origineel).

Voix céleste 8 : zonder groot oktaaf; dit is pijpwerk van de originele Dolce, verplaatst door Anneessens.
in origine stond op deze plaats een Fourniture van 3 koren (vermoedelijk beginnend op 1', 2/3', 1/2').

Quinte 3 : de 7 grootste gedekt met hoeden, verder 9 roergedekten en 20 + 20 open fluiten.

Doublette 2 : staat volledig op de lade; niet zo eng van mensuur;

de grootste met baardjes; zeer beschadigde stemranden.

Flûte 4 : groot oktaaf gedekt met verschuifbare hoeden, verder

11 + 12 roergedekten (tamelijk dunne roeren), tenslotte

10 + 10 conische open pijpen ($\emptyset$ boven = $1/2$ van $\emptyset$ aan kern).

Salicional 8 : pijpwerk van J. Anneessens; bas gecombineerd met

Montre & Bourdon;

in origine stond hier de Dolce van Hooghuys, cfr. supra.

Bourdon 8 : het groot oktaaf staat terzijde en is gecombineerd met

Montre & Salicional, deze bassen krijgen echter thans een

windaanvoer van verschillende druk;

verder metalen gedekten met verschuifbare hoeden.

Montre 8 : C - A houten gedekten, zonder baarden, gecombineerd

met Bourdon & Salicional; vanaf B open houten pijpen en

verder 16 + 16 metalen prestanten op de lade.

Cornet : 4 koren, op een verhoogde gedeelde bank, tegen de rugwand;

8'-gedekt met verschuifbare hoeden; buiten functie gesteld

(waarschijnlijk wegens problemen met het stemmen).

4'- wijde open fluit, beschadigd door stem-insnijdingen.

$2^{2/3}$ ' - wijde open fluiten, nog met de stemhoorn gestemd, doch

2' de stemranden zijn zeer erg beschadigd (wegens het optrekken van de toonhoogte).

Windlade

- grote lade die de volledige breedte van het meubel inneemt;
de 7 laagste tonen in het midden.

- de ventielkassen zijn dichtgeschroefd, waarschijnlijk origineel
(werden tijdens ons onderzoek niet geopend omdat het gevaar op
beschadiging te groot was).

Tractuur

- mechanisch; eiken abstracten.

- het pedaalwellenbord is vernieuwd in multiplex.

Klaviatuur

- ingebouwd aan de zijkant.

- toetsbeleg nog origineel, frontons vernieuwd.

- het raam van het pedaal is oud, de toetsen zijn waarschijnlijk reeds vernieuwd.

Windvoorziening

- magazijnbalg; staat in een aparte torennis.
  - veel windverlies (is tot op de draad versleten) en zeer vervuild.
-

ORGELKAST

- eiken meubel in neogotische stijl, op een neogotisch stenen doksaal (niet centraal geplaatst om portaal en venster vrij te laten doch aan de zijkant achteraan).
  - de rugwand bestaat uit een eiken geraamte met grenenhouten panelen erin, tegen de muur aangebouwd;
de bovenkast is enkel langs de frontzijde toegankelijk.
-

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval; nogal vervuild.

meubel : begin van verval.

onderhoud : nagenoeg geen meer.

datum prospectie : januari 1983.

In bijlage : BIBLIOGRAFIE

Loppem, Sint-Martinuskerk.

BIBLIOGRAFIE

A. Over het voormalig orgel :

zie BIBLIOGRAFIE onder

Kortrijk, Heule (Watermolen), parochiekerk St-Godelieve, in
'Het Historisch Orgel in Vlaanderen', inventaris, deel IV,
arrondissement Kortrijk (te verschijnen).

B. Over het huidig orgel :

1. "Orgels / Werken uitgevoerd door Jules Anneessens, Menen /
1905-1948" (brochure uitgegeven in eigen beheer door firma
Anneessens / Menen);

Loppem wordt vermeld op de lijst "Vernieuwde en herstelde orgels".

2. A. Vervenne & A. Dhondt : "Geschiedenis van Loppem", uitg.
Heemkundige Kring, 1974;
zie blz. 83.

De geschiedkundige gegevens worden gedetailleerder en uitvoeri-
ger hernomen in de hieronder sub 3. vermelde publicatie.

3. A. Vervenne : "De parochie Sint-Martinus te Loppem, en haar
pastoors van 1300 tot heden", uitg. Heemkundige Kring van
Loppem, 1980;

blz. 102 : *"Ook het kerkinterieur moest volledig gotisch worden. In hun
te grote ijver hebben de bouwmeesters nochtans ook een paar waardevolle
kerkmeubelen verwijderd, zoals het Berger-orgeltje uit 1743 en twee
altaren met hun rubens-achtige retabels. Het orgel en het hoofdaltaar
werden verkocht aan het toen opgerichte kerkje van Heule-Watermolen bij
Kortrijk.*

blz. 107 : *"Een zeer belangrijke aanwinst in 1876 was het nieuwe orgel,
een werk van Louis-Benoit Hooghuys uit de bekende Brugse orgelbouwersfami-
lie Hooghuys. Dit orgel bevat drie spelen meer dan het Berger-orgeltje :
een montre, een dolce en een kwint (In 1928 heeft Anneessens de dolce ver-
vangen door een salicional en de fourmituur door een voix-céleste).
Om het nieuwe orgel te kunnen plaatsen moest ook het hoogzaal verbouwd*

worden. De kerkrekeningen vermelden een uitgave van 4000 fr. voor het orgel en 2000 fr. voor het hoogzaal."

blz. 129 : "...., maar het duurde nog tot 1928 eer R. Dertoog uit Gent enkele electrische lampen mocht hangen en een ventilator plaatsen om wind te leveren voor het orgel."

4. P. Roose : "Werklijst anno 1885 van L.B. Hooghuys", in 'Orgel-kunst', VI^ojg., nr. 4, dec. 1983;
zie blz. 6-7, op de werkljst :
"Lophem, 1 clav., 12 rég."

LOPPEM,

Doksaal met orgel

Administratieve entiteit ZEDELGEM

Arrondissement BRUGGE

Gemeente VELDEGEM

Parochiekerk ONZE LIEVE VROUW

KERK

Het gehucht Veldegem werd in 1864 beschouwd als zelfstandige woonkern, met kapel die in 1896 tot parochiekerk werd verheven.

In 1919 werd de gemeente onafhankelijk van Zedelgem en Torhout.

Driebeukig kerkje met westertoren, in neogotische stijl, gebouwd 1864-65.

De toren, in 1918 gedeeltelijk vernield, werd in 1922 hersteld.

=====

ORGEL

Auteur huidig instrument : Loncke Orgelbouw p.v.b.a. / Zarren.

Bouwjaar : 1980.

- in 1926 was door Jos. Loncke een orgel geplaatst (volgens zijn werklijst nieuw); enkele elementen (pijpwerk) uit dit orgel werden in 1980 opnieuw verwerkt.
- ook op de werklijst van J. Anneessens / Menen komt Veldegem voor; het zou een "Vernieuwd en hersteld" orgel betreffen; een datum of andere gegevens hieromtrent zijn niet bekend.

INSTRUMENTDispositie

Gedektbas 16	Prestant 8 sup.
Prestant 8 bas	Oktaaf 4
Gedekt 8	Roerfluit 4 sup.
Roerfluit 4 bas	Oktaaf 2
Nazaard 2 ² / ₃	Cymbel 2 r
Vulwerk 2 r	Trompet 8 sup.
Trompet 8 bas	

1 voettrede : Voetw. + I

manuaalomvang : C - g'''

pedaalomvang : C - d'

Overige gegevens

- qua model een groot positief; thans beganegronds opgesteld, in de rechtse zijbeuk.
- de mekanieken met hun stelling zijn grotendeels in aluminium.
- klaviatuur ingebouwd aan de prospectzijde; balansklavier; registertrekkers op verticale rijen weerszijden klavier.
- pijpwerk deels nieuw, en deels vernieuwd pijpwerk uit 1926; mixtuur met expressions.

HUIDIGE TOESTAND

- normaal

datum prospectie : maart 1983.

BIBLIOGRAFIE

1. J. Loncke : "Geschiedenis van een orgelbouwer" deel III, in 'De Schalmei', I^ojg., 1946, nr. 5, blz. 23-24 :
"Orgels gemaakt door Jozef en Pieter Loncke :
1926 - Veldeghem, 9 sp., 2 klav., afz.ped."
2. "Orgels / Werken uitgevoerd door Jules Anneessens, Menen / 1905-1948" (brochure uitgegeven in eigen beheer door firma Anneessens / Menen);
Veldegem komt voor op de lijsten
"Vernieuwde en herstelde orgels" en
"Electrische ventilatoren".
3. A. Deschrevel : "Overzicht van de orgels gebouwd door wijlen Jozef Loncke", in 'De Praestant', VIII^ojg., 1959, blz. 58-60 :
"1926 - Veldegem, nieuw, 9 sp., 2 kl., ped."

Administratieve entiteit ZEDELGEM

Arrondissement BRUGGE

Gemeente ZEDELGEM

Parochiekerk SINT-ELIGIUS

KERK

Parochie opgericht in 1938, ten behoeve van de arbeiderswijk der Claeys-fabriek.
Kerkgebouw van ongeveer dezelfde datum, in traditionele stijl.

=====

ORGEL

Auteur instrument : Loncke Orgelbouw p.v.b.a. / Kortemark-Zarren.

Bouwjaar : 1982.

In deze kerk stond voorheen een kleiner orgel, naar verluidt van
één der orgelbouwers Joris.

INSTRUMENTDispositie

<u>Hoofdwerk</u>	<u>Rugpositief</u>	<u>Borstwerk</u>	<u>Voetwerk</u>
Kornet 5 s	Prestant 4	Gedekt 8	Oktaafbas 8
Prestant 8	Gedekt 8	Roerfluit 4	Gemshoorn 8
Gamba 8	Kwintadeen 8	Prestant 2	Gedektbas 16
Roergedekt 8	Roerfluit 4	Larigot 1 ¹ / ₃	Gedektbas 8
Oktaaf 4	Oktaaf 2	Sifflet 1	Koraalbas 4
Roerfluit 4	Nazaard 2 ² / ₃	Klein Kornet 3 s	Mixtuur 3 s
Kwint 2 ² / ₃	Terts 1 ³ / ₅	Cymbel 2 s	Fagot 16
Oktaaf 2	Cymbel 3 s	Regaal 8	
Vulwerk 4 s	Kromhoorn 8		
Cymbel 3 s			
Trompet 8		Tremblant	
Schalmei 4		Ventilator	

man. III = BW

man. II = HW

man. I = RP

koppelingen V - II, V - I, V - III

II - I, II - III, I - III

manuaalomvang : C - g'''

pedaalomvang : C - f'

Pijpwerk

- frontpijpen in 70% tin, vernist; alle binnenpijpwerk met prestantmensuur in 40% tin.
- overig binnenpijpwerk variërend van 92% lood tot 15, 40 en 50% tin.
- tongwerken in 70 en 50% tin.
- houten pijpen in eik, vernist.
- wegens de beperkte beschikbare hoogte zijn de 6 grootste Fagotpijpen op halve lengte, en zijn C en Cis van Prestant 8 gedekten.

Windladen

- ramen in eik, overige delen in diverse uitheemse houtsoorten.

Tractuur

- mechanisch; hoofdzakelijk fabrieksonderdelen in aluminium.

Klaviatuur

- aangebouwde speeltafel, onder het Borstwerk.
- ivoeren toetsbeleg.
- registerknoppen in gedraaid ebbenhout.

Windvoorziening

- magazijnbalg.
- conducten der geposteerde pijpen uit plooibare alu-buis.

Orgelkast

- meubel in kalungi en mahoniemultiplex.
- de vormgeving verbindt klassieke elementen met moderne; in afwijking van de bestekplans is het blinderingswerk als klassiek snijwerk vervaardigd.

HUIDIGE TOESTAND

- normaal.

datum prospectie : januari 1983.

Administratieve entiteit ZEDELGEM

Arrondissement BRUGGE

Gemeente ZEDELGEM

Parochiekerk SINT-LAURENTIUS

KERK

Driebeukig gebouw in neogotische stijl (1842-47), met zware westertoren daterend uit de XIVe eeuw.

Merkwaardige romaanse doopvont, 2de helft XIIe eeuw.

=====

ORGEL

Auteur instrument : vooralsnog anoniem.

Het orgel werd door sommige auteurs (zie § Bibliografie, sub 2, 3 en 4) toegeschreven aan Pieter van Peteghem / Gent. Na beoordeling van de constructiekenmerken van het oudste aanwezig pijpwerk (1743) moeten wij dit auteurschap met zekerheid uitsluiten. (De eerste orgels die Van Peteghem als zelfstandige bouwde - te beginnen in 1740 - zijn vrij nauwkeurig gesignaleerd door E. Gregoir, en Zedelgem komt niet voor op diens lijsten; het is ten andere uitgesloten dat P. van Peteghem sr. in die periode reeds werk uitvoerde in West-Vlaanderen.)

Door een andere auteur (zie § Bibliografie, sub 5 en 6) wordt het orgel toegevoegd aan de werklijst van A.J. Berger / Brugge, een mogelijkheid die eveneens voor enige betwisting vatbaar is. (In elk geval komen de voor Berger typerende inscripties op het pijpwerk te Zedelgem niet voor.)

Bouwjaar : 1743.

Verdere historiek :

1761 - verplaatsing van het orgel naar een nieuw doksaal, door A.J. Berger / Brugge.

1802 - herstelling blaasbalg en stemmen van het orgel door J.B. Halle (deze persoon bespeelde ook het orgel ter gelegenheid van de heringebruikname van de kerk, en is dus wellicht een occasioneel orgelmaker).

- 1836 - herstelling (Van Peteghem ?).
 1867 - wijzigingen door L.B. Hooghuys / Brugge.
 1962 - wijzigingen door firma Loncke / Esen.

INSTRUMENT

Dispositie

Bourdon 8	Prestant 4
Salicional 8	Montre 8
Doublette 2	Flûte 4
Fourniture (1)	Clairon bas 4 (2)
Cornet 4 rangs	(Tremulant) (3)

(1) nieuw naamplaatje.

(2) in werkelijkheid Clairon 4 bas & Kromhoorn 8 sup. samen.

(3) de tremulant werd waarschijnlijk voorheen door een pedaal bediend (opening nog aanwezig)

manuaalomvang : C - g'''

pedaalomvang : C - c° (aangehangen kistpedaal)

Pijpwerk

+ front :

- in de middentoren 2 oude pijpen (1743) en 3 nieuwe in zink.
- de overige zijn origineel (1743), gehamerd metaal, zeer hoog loodgehalte; met behulp van bolusverf gesoldeerd.

+ binnenpijpwerk :

Cornet 4 r : oud pijpwerk (1743), thans op de windlade geplaatst; begint op c';

8'-koor : 12 + 13 oude Cornet-pijpen (tessituur in origine vermoedelijk cis'-d''');

de tessituur is later (door Hooghuys?) aangevuld met open pijpwerk van zelfde makelij (dus waarsch. van oude gesupprimeerde registers afkomstig); zeer breed gelabieerd, boven- én onderlabia spitsvormig ingedrukt; steile kernen; de labia en de soldeernaden zijn niet feilloos van afwerking.

4'-koor : zelfde makelij als 8'-koor; de kleinste zijn
eveneens aanvullingen uit oud pijpwerk.

$2^{2/3}$ '-koor : idem.

2'-koor : integraal weggenomen.

Prestant 4 : origineel (1743); de grootste in het front, verder
21 + 21 pijpen op de windlade; de 2 grootste binnenpijpen
komen uit een ander spel (een is gesigneerd *Flute C*), doch
sterk gewijzigd (nieuwe voeten, verengd enz.).

Bourdon 8 : 6 + 7 eiken baspijpen (1743), 1 grenenhouten als aan-
vulling (Hooghuys ?); verder 16 + 16 metalen gedekten met
verschuifbare hoeden; verder aangevuld met 7 conische open
pijpen (1743, voormalige Flûte of Nasard ?); tenslotte 1 open
cylindrische (Hooghuys).

Montre 8 : de grootste (een 5-tal) zijn houten gedekten; verder
7 + 6 open pijpen in grenenhout met eiken voorslagen en
voeten (Hooghuys); verder 19 + 20 metalen pijpen op de wind-
lade, in de diskant met hoger loodgehalte; de kleinste pijp
is nieuw.

Salicional 8 : Hooghuys; in de bas gecombineerd met Montre 8,
verder 22 + 21 pijpen op de lade, waarvan ruim 2 octaven
van baarden voorzien zijn; conische pijpen ($\emptyset$ boven = $2/3$ van
 $\emptyset$ kern), tamelijk enge mensuur.

Flûte 4 : 18 + 17 gedekten met verschuifbare hoeden; mensuur zoals
bij Bourdon; verder 11 + 10 conische (misschien aanvulling uit
ouder pijpwerk).

Doublette 2 : volledig op de windlade; enkele zijn nieuw of
vernieuwd.

Clairon 4 bas (C-c') : in de stijl van Van Peteghem; schalbekers
met blikken onderstuk en loden bovenstuk.

Kromhoorn 8 sup. (ab cis') : zelfde factuur als Clairon; 12 + 12
pijpen; tamelijk hoog loodgehalte; de bekers zijn ingekort
geweest; de 7 kleinste zijn labialen (diverse).

Furniture : nieuw pijpwerk van Loncke, spotted metaal; slordig
gestemd;

voorheen stond een Trompette 8 op deze plaats.

Windlade

- lade van Hooghuys.
- nieuwe pijpstok en rooster (Loncke) op de plaats van de vroegere Trompet.

Klaviatuur

- ingebouwd aan de rugwand.
- vernieuwd door Hooghuys; de toetsen zijn in elk geval van deze bouwer; het beleg (celluloid) is nieuw.

Tractuur

- nieuw of vernieuwd door Hooghuys.

Windvoorziening

- magazijnbalg; 1 schokbreker.
- de windkanalen zijn van recentere datum.
- tremulant van Hooghuys.

ORGELKAST

- fraai barokmeubel uit 1743; spitsvormige consoles en bekroningen, maar ronde pijptorens.
- eiken viervoets-kast; aan de rugwandstructuur zijn bepaalde wijzigingen geschied.

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval.

meubel : id.

onderhoud : geen meer.

datum prospectie : januari 1983.

In bijlage : BIBLIOGRAFIE

Zedelgem, St-Laurentiuskerk.

BIBLIOGRAFIE

1. Fr. Ronse, pastoor : "De Geschiedenis van Zedelgem en Veldegem",
Torhout 1934;

(over Zedelgem)

blz. 84 :

"Orgel.

Ten jare 1732 stelde Z.E.H.Pastoor Joannes Ketels "met jonsten van de parochiaenen een orgelken in de kerck", om bespeeld te worden op de heiligdagen en binst de octaaf van het Heilig Sacrament. "Welck orgelspel nochtans niet naer gelucken en is geweest, wan ten jaere 1743 hebbe ick t' mijnen coste gesteld een nieuwe orgel vier roedt grondtaillie" (Kerkarchief), zooals het in de handschriftelijke rentestichting voor den organist staat op date van 12 November 1759 en door E.H.Pastoor Ketels eigenhandig geschreven en onderteekend. (Kerkarchief)

Ook draagt de orgelkas een medaillon die het jaartal 1743 aanduidt :

HoC organUM

SoLI Deo VIVo

AtqUe Vero

ObtULit UnUs

Wat wil zeggen : Dit orgel werd den eenigen, waren en levenden God door enkelen gever opgedragen.

In 1761 werd het orgel in de maand November op het nieuw hoogzaal geplaatst ten koste van 18-6-7 courant. (Kerkarchief, farde "Hoogzaal". Het onderging eene herstelling in 1836. zie "Begrooting" Gemeenteraadszitting 21-9-1835.) Onder Z.E.H.Pastoor Vuylsteke werd het orgel ten jare 1867 hersteld en met nieuw secreet en nieuwe trompetten verbeterd. Er werd f. 950.00 er voor betaald. (Kerkarchief).

blz. 118 :

onder "pastoor Joannes Ketels",

zelfde gegevens ut sup., doch daar staat

"vier voedt grand-taillie", wat de correcte lezing is.

blz. 140 :

"4. Orgelist.

In 1732 kocht E.H.Pastoor Ketels "met jonsten van de parochiaenen een orgelken" aan dat niet voldeed en schonk daarom in 1743 het orgel dat nog in de kerk bestaat."

2. G. Moortgat : "Oude orgels in Vlaanderen", deel I, uitg. Dienst Pers & Publikaties van de B.R.T., brochure nr. 21, 1964; zie blz. 120 (tekst),
blz. 121 (afbeelding).

Nota : De tekst bevat een aantal onjuistheden. Zo is er geen enkele reden om aan te nemen dat dit orgel uit de St-Jacobskerk te Brugge afkomstig is; het auteurschap van P. van Peteghem is eveneens te weerleggen (zie inleiden-de historiek in onderhavig rapport); de herstelling door Loncke dateert niet van de 19de e. maar van 1962.

3. J.P. Felix & A. Deschrevel : "Het orgel in de Sint-Laurentius-kerk te Zedelgem", in 'Het Houtland', jaarboek 1973 van de Heemkundige Kring Houtland (zonder paginering);

"De St.Laurentiuskerk te Zedelgem, bekend om haar merkwaardige romaanse doopvont in Doorniks steen, beschikte in 1732 over een klein orgelke. Dit werd aangeschaft door pastoor Joannes Ketels, die begaan was met de luister van de goddelijke diensten op de heiligdagen. Dit instrument waarover ons niet méér bekend is, deed niet zolang dienst, want in 1743 liet de pastoor op eigen kosten een nieuwe viervoets-orgel met aangehangen kistpedaal bouwen.⁽¹⁾ Daar het ging om een schenking komt de naam van de orgelmaker niet voor in het archief. Doch uit het pijpenonderzoek kon uitgemaakt worden dat het instrument gebouwd werd door de bekende Gentse orgelmaker Pieter van Peteghem.⁽²⁾

Het staat vast dat het thans nog voorhanden zijnde orgel niet herkomstig is uit een andere kerk zoals beweerd werd.⁽³⁾ Immers op de orgelkas komt een cartouche voor met het chronogram dat deze schenking memoreert.

HoC organUM

soLI Deo VIVo

atqUe Vero

obtULIt UnUs

We kunnen dat vertalen; Dit orgel heeft een enkel persoon opgedragen aan de ene levende en ware God. Dit jaarschrift vormt het jaartal 1743. Het dient

opgemerkt dat het orgelmeubel een opvallende gelijkenis vertoont met dit van Neerheilisse (bij Tienen) dat komt uit Sint-Kwintins-Lennik. Dit schijnt te duiden op een en dezelfde ontwerper en ongeveer hetzelfde bouwjaar. Toch komt het Zedelgemse orgelbuffet iets meer archaisch voor door zijn in V-vorm vooruitstaande zij-pijpenbundels. Bekommerd om het geregeld bespeeld worden van het orgel voorzag pastoor Ketels op 12 november 1759 in een rentestichting ten voordele van de organist.⁽⁴⁾ In november 1761 werd het orgel verplaatst op een nieuw doksaal door zekere Berger. Het gaat hier hoogstwaarschijnlijk om Andries-Jacobus Berger, orgelmaker te Brugge.⁽⁵⁾ Het eenvoudige doksaal werd geleverd door Pieter Cools, schrijnwerker te Brugge :⁽⁶⁾ de portaaldeur door Judocus van Caute.⁽⁷⁾ Het hoogzaal onderging een herstelling in 1836 en in 1942 werden de twee kolommen die het doksaal ondersteunden verwijderd omdat de kerkgangers te veel achteraan in het portaal bleven staan.

Na de werkzaamheden van 1761 moet men wachten tot 1802, bij het hervatten van de openbare eredienst, vooraleer opnieuw uitgaven genoteerd staan voor herstellingswerken aan het orgel. Het is zekere Jean-Baptiste Halle die het instrument komt in orde brengen en stemmen.⁽⁸⁾

Tijdens het herdersambt van pastoor Vuylsteke, in 1867, werd het orgel gerestaureerd door Lodewijk Hooghuys uit Brugge. Deze bouwde een nieuwe windlade of secreteet en nieuwe registertrekkers, een nieuw klavier (56 toetsen) en bracht drie nieuwe spelen aan : Montre 8', Salicional 8' en Trompette 8'.⁽⁹⁾ Door deze ombouw is het onmogelijk geworden de oorspronkelijke spelensamenstelling van het van Peteghem-instrument te achterhalen. In 1962 werd door de firma Loncke uit Esen, bij een algehele onderhoudsherstelling, de Trompet vervangen door een Fourniture van 3 rangen. Van het oorspronkelijk van Peteghem-pijpwerk blijven volgende spelen bewaard : Prestant 4', Bourdon 8', Doublette 2', Cornet 4 r., Clairon 4'. Waarschijnlijk gingen de Nazard, Tierce, Fourniture en Trompette verloren. Niettegenstaande dit alles blijft het Zedelgemse orgel een waardevol instrument, dat verdient beter onderhouden te worden. Het heeft nu volgende spelendispositie;

Bourden 8 p.

Salicional 8 p.

Doublette 2 p.

Prestant 4 p.

Montre 8 p.

Flûte 4 p.

Forniture 3 r.

Clairon 4 p.

Cornet 4 r.

Tremelo ?

Het klavier komt voor achteraan het orgelbuffet, het aangehangen kistpedaal telt 13 toetsen, de traktuur werkt mechanisch.

(Voetnoten)

- 1) *Fr. Ronse, De geschiedenis van Zedelgem & Veldegem, Torhout 1934 blz.84
- Zie ook Bijlage I.*
- 2) *Mededeling door de Heer Fr. Loncke, orgelbouwer.*
- 3) *G. Moortgat, Oude orgels in Vlaanderen, dl.I; BRT-brochure n°21, 1964
blz. 120. Volgens deze schrijver zou het Zedelgams orgel, gebouwd in
1743 door Pieter van Peteghem, herkomstig zijn uit de St.Jacobskerk te
Brugge.*
- 4) *Zie Bijlage I.*
- 5) *Andries-Jacobus Berger bouwde o.m. ....
(opsomming van enkele werken van Berger)
Zie bijlage II.*
- 6) *Fr. Ronse, a.w. blz 85. Zie ook bijlage II.*
- 7) *Zie bijlage III, n° 66*
- 8) *Zie bijlage III, n° 80*
- 9) *Fr. Ronse, a.w. blz 85, en mededeling Fr. Loncke.*

*Daarna volgen bijlagen I, II en III (Archivalia, genoteerd uit het
Rijksarchief te Brugge).*

4. *J.P. Felix : "Het orgel in de Sint-Laurentiuskerk te Zedelgem",
in 'Adem', jg. 1982, nr. 1, blz. 20-22.
(Nagenoeg dezelfde tekst als cit. sup. sub 3.)*
5. *L. Lannoo : "Orgels te Brugge" deel II, in 'Het Brugs Ommeland',
XXII°jg., nr. 1, 1982;
zie blz. 74; op een lijst van werken, buiten Brugge, van A.J.
Berger vermeldt de auteur "Zedelgem, 1743; gedeeltelijk bewaard
(herstelling Fr. Loncke)."*
6. *L. Lannoo : "De Brugse orgelmakers Berger en hun familie", uitg.
Instrumentenmuseum - Brussel, 1982;
zie blz. 16; op de werklijst van A.J. Berger wordt vermeld
"1743, Zedelgem, Sint-Laurentiuskerk, nieuwbouw (omgebouwd en in verval)..."*

ZEDELGEM, SINT-LAURENTIUS

Orgelbuffet